

ЗВІТ

Про результати акредитаційної експертизи освітньої програми

Заклад вищої освіти	Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Освітня програма	38604 Біологія
Рівень вищої освіти	Доктор філософії
Спеціальність	091 Біологія

Цей звіт складений за наслідками акредитаційної експертизи згаданої вище освітньої програми, що проводилася Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти.

Звіт є результатом роботи експертної групи. Його основним призначенням є систематизація отриманої інформації, її аналіз та безпосереднє оцінювання якості освітньої програми. Звіт призначений як безпосередньо для закладу вищої освіти, так і для широкої громадськості. Він є публічним документом та буде оприлюднений на сайтах Національного агентства і закладу вищої освіти. Він також є підставою для прийняття подальших рішень галузевою експертною радою та Національним агентством.

Детальніше про мету і порядок проведення акредитації можна дізнатися на вебсайті Національного агентства – <https://naqa.gov.ua/>

Використані скорочення:

ID - ідентифікатор

ВСП - відокремлений структурний підрозділ

ЄДЕБО - Єдина державна електронна база з питань освіти

ЄКТС - Європейська кредитна трансферно-накопичувальна система

ЗВО - заклад вищої освіти

ОП - освітня програма

Загальні відомості

1. Інформація про освітню програму

Назва ЗВО	Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Назва ВСП ЗВО	<i>не застосовується</i>
ID освітньої програми в ЄДЕБО	38604
Назва ОП	Біологія
Галузь знань	09 Біологія
Спеціальність	091 Біологія
Спеціалізація (за наявності)	<i>відсутня</i>
Рівень вищої освіти	Доктор філософії
Вид освітньої програми	Освітньо-наукова

2. Відомості про склад експертної групи та акредитаційну експертизу

Склад експертної групи	Фельбаба-Клушина Любов Михайлівна, Письменна Юлія Миколаївна, Осташ Богдан Омелянович (керівник)
Залучений представник роботодавців	<i>не застосовується</i>
Дати візиту до ЗВО	06.05.2021 р. – 08.05.2021 р.

3. Посилання на документи, які підлягають оприлюдненню закладом вищої освіти на своєму вебсайті

Відомості про самооцінювання ОП	https://drive.google.com/file/d/1P-RNAZ_USd65oq9q3jqXo1E3wqzCbAe/view
Програма візиту експертної групи	https://drive.google.com/file/d/1u4XoXl81a5cIxmUyk_bS_NqE6Zr9SlXF/view

4. Інформація про наявність у звіті інформації з обмеженим доступом

Звіт не містить інформацію з обмеженим доступом

I. Наявність або відсутність підстав для відмови в акредитації, не пов'язаних із відповідністю Критеріям оцінювання якості освітньої програми

На думку експертної групи, підстави для прийняття рішення про відмову в акредитації з підстав, не пов'язаних із відповідністю критеріям оцінювання якості освітньої програми:

відсутні

II. Резюме

Загальні враження про ОП, найголовніші висновки щодо відповідності Критеріям

Реалізація ОНП відбувається в межах Інституту біології, хімії та біоресурсів (ІБХБ) Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (далі ЗВО). ЗВО створив ґрунтовну дослідницьку базу, у сенсі обладнання, доступу до матеріалів для дослідження (лабораторії, гербарій, зоомузей, лабораторія аквакультури, експериментальна пасіка тощо) та експертного рівня наукових керівників і викладачів. Це забезпечує підготовку сучасних конкурентоспроможних фахівців, які роблять вагомий внесок у розуміння молекулярно-генетичних основ біорізноманіття та його охорони, біохімічних основ адаптації до стресу, опрацювання інноваційних агротехнологій. ОНП відповідає критеріям акредитації, і потребує усунення дрібних недоліків, пов'язаних з налагодженням системи зворотнього зв'язку з роботодавцями і випускниками, доступу до програми - як буде деталізовано нижче.

Підсумок сильних сторін програми та позитивних практик

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича (далі - ЗВО) - один із провідних освітньо-наукових закладів України. В ЗВО зусиллями адміністрації та НПП створено ОНП, яка робить наголос на практично-орієнтовану (експериментальну) діяльність здобувачів у галузі молекулярно-біологічних досліджень тварин і рослин, популяційно-біологічних процесів, моніторингу біорізноманіття, ґрунтознавства. Цільове фінансування ЗВО, гранти виборені ОНП (близько 8 млн грн за останні 5 років) та використання закордонних програм з надання п р и л а д і в дали змогу відтворити сильну лабораторну базу для досліджень (див. напр. <http://ibhb.chnu.edu.ua/dpt/genetic/mtb>). Саме завдяки існуванню такої бази при кафедрі молекулярної генетики та біотехнології вдалось вперше серед ЗВО України надати послугу з детекції коронавірусу SARS-CoV2 методом ПЛР (<https://www.instagram.com/genetics.che/>), оперативно переорієнтувати роботу на інші важливі проблеми (як-от дослідження причин масової втрати бджолосімей у світі). Науково-педагогічний персонал (НПП) ІБХБ провадить активну дослідницьку роботу згідно усталених напрямів роботи відділів, і залучає до цієї роботи аспірантів. Про міжнародно визнаний рівень наукових здобутків НПП, на думку експертної групи, передусім свідчать публікації в престижних закордонних виданнях. Так, гарант програми має індекс Гірша 16 (<http://ibhb.chnu.edu.ua/profile/user/114>), більше 20 публікацій у міжнародних виданнях (<https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/?term=volkov%20r%20a&sort=date>). Вагомі, міжнародно визнані (у вигляді публікацій та грантів) доробки також мають інші викладачі та керівники (І.І. Панчук, h=9, <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=6602791735>, М. Марченко h=3, <https://publons.com/researcher/2284740/mykhailo-marchenko/>, Ю. Тинкевич, <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/24791468/>, О. Худий, <https://publons.com/researcher/1315063/dr-oleksii-khudyi/>, <http://ibhb.chnu.edu.ua/profile/user/85>, В. Черлінка <https://publons.com/researcher/2382449/vasyl-r-cherlinka/>) Публікація в таких виданнях - свідчення дослідницької доброчесності і новизни досліджень. Вагомий публікаційний доробок мають і аспіранти за цією ОНП, про що буде докладніше далі (критерій 10). Наукові керівники залучають аспірантів до виконання науково-дослідних робіт з оплатою праці; сприяють їхньому відвідуванню міжнародних наукових заходів; знайомлять із сучасними практиками отримання міжнародного фінансування (http://ibhb.chnu.edu.ua/uploads/files/PhD-DS/onp/2021/od/Proektny_menegment.pdf).

Підсумок слабких сторін програми та рекомендації з її удосконалення

З'ясування позиції і запитів роботодавців ведеться на основі особистих контактів, немає усталеної системи анкетування. Рекомендовано запровадити системну комунікацію з широким колом працедавців - як наявних так і потенційних. Експертна група також закликає ЗВО розглянути усі можливості збільшення фінансування відряджень аспірантів, а також доступу до будівель ЗВО, де реалізується ОНП, особам з особливими потребами.

III. Аналіз

У цьому розділі експертна група описує встановлені під час акредитаційної експертизи фактичні обставини, аналізує та оцінює їх, а також надає свої рекомендації щодо удосконалення ОП та діяльності за нею за окремими критеріями.

Критерій 1. Проектування та цілі освітньої програми:

1. Освітня програма має чітко сформульовані цілі, які відповідають місії та стратегії закладу вищої освіти.

Стратегічний план розвитку Чернівецького національного ун-ту імені Юрія Федьковича (<https://drive.google.com/file/d/oB1ffApaX3KANTThWYkqR3FMNkRXVVMxRlZZczl1d2ZVdEZZ/view>) є основним документом, що описує його цілі, місію та стратегію. Освітні послуги, дослідження фундаментального та прикладного характерів є основними і нероздільними видами діяльності ЗВО. Це досягається за рахунок активної участі в національних/міжнародних наукових й освітніх проєктах (<http://science.chnu.edu.ua/index.php?page=ua>). У цьому сенсі, загальна мета чинної ОНП (http://ibhb.chnu.edu.ua/uploads/files/PhD-DS/onp/ONP_PhD_BIOL_2021.pdf) - підготовка фахівців здатних розв'язувати комплексні проблеми біології; розвиток дослідницько-інноваційних навиків - цілком узгоджується з місією та стратегією закладу, та навчальним планом (останній є у матеріалах акредитаційної справи). У межах загального формулювання мети розробники ОНП зосередились на тих напрямках біологічної науки, де НПП має визначні наукові здобутки, як окреслено у звіті з самооцінювання (див. також наступні критерії). Вищезначена мета також відповідає специфіці спеціальності, інтегральній компетентності ОНП та вимогам 8-го рівня Національної рамки кваліфікацій. Навчання за ОНП здійснюється згідно чинної ліцензії МОН України, інформація на сайтах МОН та ЗВО (https://drive.google.com/file/d/1fNrjbHFVR4fseYZJ-r--V_Zay5Ffxq3v/view) збігається.

2. Цілі освітньої програми та програмні результати навчання визначаються з урахуванням позицій та потреб заінтересованих сторін.

Як впливає з онлайн-зустрічей під час акредитації, формування цієї ОНП забезпечила проєктна група, що складається з працівників Інституту, зокрема це доц. Шелифіст А.Є., гарант ОНП, директор ІБХБ, які спілкувались з експертами. Проєктна група ОНП консультувалася з представниками інших ЗВО та академічних структур, їхні рецензії є на сайті аспірантури ІБХБ (<http://ibhb.chnu.edu.ua/PhD-DSc/novini>). ОНП переглядається щороку, усі версії програми є на сайті, див. лінк вище. Аналіз цих програм експертною групою засвідчив суттєві відмінності. Так, оригінальна ОНП 2016 р. містить набагато менше дисциплін на вибір порівняно з версією 2020 р. Зміни в ОНП вносять як результат коментарів, висловлених у першу чергу здобувачами - прямо у спілкуванні з НПП чи в ході анкетувань (https://docs.google.com/document/d/17mLuoURW1ym-mIF2Dty1k6XfCKmSLEB_i3QGoG06Kg/edit). Це стосується як внесення нових курсів, так і групування усіх навчальних дисциплін на перший рік навчання в аспірантурі. Нові курси вносять також як результат спілкування з представниками інших закладів. Так, проєктна група зараз працює над курсом з комп'ютерного аналізу геномів рослин, на потребу і перспективність якого звернув увагу член робочої групи з розробки програми проф. Кунах В.А. НПП має добрий досвід закордонних стажувань (https://drive.google.com/file/d/1mmfq9EiXC_bjEZWQSV-mpN2h8uZ-kfuT/view?usp=sharing), що теж збагачує новими поглядами та ідеями про вдосконалення освітнього процесу. Представник держрибгосподарства Вікторія Устименко на зустрічі з експертами повідомила, що її запрошували на засідання кафедри, де обговорювали ОНП, за результатами цього внесено новий вибірковий курс про репродуктивні технології в аквакультурі. Аналогічно, результатом спілкування з представниками асоціації пасічників Буковини став курс Суспільні комахи. Анкетування чи інші документальні способи опитування випускників та роботодавців не застосовувались. Рекомендовано створити анкети для цих груп стейкхолдерів для з'ясування їхньої позиції та інтересів щодо ОНП, і моніторингу ринку праці.

3. Цілі освітньої програми та програмні результати навчання визначаються з урахуванням тенденцій розвитку спеціальності, ринку праці, галузевого та регіонального контексту, а також досвіду аналогічних вітчизняних та іноземних освітніх програм.

Візит ЕГ засвідчив: проєктна група враховувала низку тенденцій сучасності при формуванні PhD програми, що акредитується. Розвиток фаху іде в бік зростання ваги молекулярно-біологічних підходів (як-от ПЛР), і вивчення цих підходів є складовою цієї ОНП. В Чернівецькій області, як і в Україні загалом, зростає сільське господарство, зокрема вирощування зерново-олійних культур. Тут ЗВО пропонує вивчення інноваційних агротехнологій, як зазначив під час відкритої зустрічі проф. каф. Василь Черлінка, що є керівником двох аспірантів, один з яких (Луцяк А.В.) - власник потужного фермерського господарства (<http://ibhb.chnu.edu.ua/profile/user/92>), а інший (Балан В.В.) буде працювати в агрохолдингу. Ринку праці - як регіональний так і національний - диктує потребу у фахівцях природоохоронного та біотехнологічного профілів, і заклад готує таких фахівців (<https://drive.google.com/file/d/1VsghgYgUCydv-obtKT4B8WeGO7EFSbJD/view?usp=sharing>). Так, аспірант Караван В.В. (наук. кер. Панчук І.І.) вивчає антиоксидантну систему медоносною бджоли, що дасть змогу зрозуміти причини втрати цієї комахи на пасіках. Асп. Бушила К, Рошка І розробляють методи молекулярного-генетичного аналізу різноманіття різних організмів, що має значення для їхньої охорони. Асп. Фрунза О. та Джуравець Ю. працюють у керунку біотехнології риб. Про фаховість і запит на таких здобувачів отримано свідчення з боку роботодавців, зокрема у виступі Вікторії Устименко (нач. управління держрибгосподарства Чернівецької обл), у відділі іхтіології якої працює асп. Фрунза О. Марина Грохольська (фармкомпанія Індар, Київ; повний цикл виробництва інсуліну) - випускниця ЗВО, також високо оцінює фаховий рівень підготовки за цією програмою, запрошує їх до роботи в цій компанії. Проф. І. Чорней (кафедра ботаніки) входить до складу науково-технічних рад усіх національних парків західного регіону України, і має точну інформацію про поточні тенденції наукових досліджень у цих закладах, і в руслі яких можна проектувати акредитовану ОНП. Працівниками кафедр ґрунтознавства і ботаніки враховують в нових навчальних планах ті нові перспективи для ОНП, які відкриває децентралізація (де об'єднані територіальні громади можуть виступати замовниками послуг з оцінки природних ресурсів) і відкриття ринку землі (остання експертна оцінка стану ґрунтів у західному регіоні була в 1964 р). Далі, як вже зазначено вище (див. попередній підкритерій), більшість НПП за цією ОНП (включно з гарантом) мають багатий досвід закордонних стажувань, вони спілкувалися зі своїми колегами щодо особливостей підготовки PhD. Врахування досвіду аналогічних вітчизняних

ОНП описано у звіті з самооцінювання, інформацію підтверджено у ході акредитації. Так, проектна група цієї ОНП докладно вивчила аналогічні PhD програми, що втілюються в Одеському та Київському національних ун-тах, і за зразком Одеського ун-ту (в якого є курс Управління проектами, програмами...) впровадили курс проектний менеджмент.

4. Освітня програма дозволяє досягти результатів навчання, визначених стандартом вищої освіти за відповідною спеціальністю та рівнем вищої освіти (за наявності). За відсутності затвердженого стандарту вищої освіти за відповідною спеціальністю та рівнем вищої освіти, програмні результати навчання повинні відповідати вимогам Національної рамки кваліфікацій для відповідного кваліфікаційного рівня.

За відсутності затвердженого стандарту вищої освіти для третього рівня вищої освіти за спеціальністю 091, програмні результати навчання (ПРН) цієї PhD програми орієнтовані на дескриптори 8-го рівня НРК. Докладний аналіз змісту ОНП (http://ibhb.chnu.edu.ua/uploads/files/PhD-DS/onp/ONP_PhD_BIOL_2021.pdf) свідчить, що програма дає змогу досягти очікуваних результатів навчання за цією спеціальністю. Загальні та спеціальні компетентності, опанування яких досягається у межах цієї ОНП, перераховано для кожної дисципліни (у силабусах - <http://ibhb.chnu.edu.ua/PhD-DSc/sylabus-091-biologia>), експертна група погоджується з об'єктивним викладом цієї інформації. На опанування soft skills скеровані такі нормативні курси як Проектний менеджмент, Академічне письмо і риторика іншомовного спілкування, Філософія та методологія науки, Педагогічна практика. Усі ПРН досягаються за рахунок нормативних курсів, а дисципліни за вибором поглиблюють знання та уміння, або ж дають додаткове вузькофахове розуміння того чи іншого предмету.

Загальний аналіз щодо Критерію 1:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 1.

Цілі та програмні результати навчання за цією ОНП впливають з фахово підбраного і змістовного переліку дисциплін, що враховують сучасні тенденції розвитку спеціальності, галузевий і світовий контекст програми, базуються на наукових досягненнях НПП; відповідають місії та стратегії ЗВО. ОНП, що акредитується, посідає своє особливе місце в сенсі спеціалізації (яку можна дещо спрощено означити як тріаду напрямів: молекулярно-генетичні маркери вищих організмів, біохімія стресу і прикладне ґрунтознавство), яке не має аналогів в Україні і має значний практичний потенціал, оскільки їй притаманне зосередження на промислово важливих видах (злакові, медоносна бджола, риби) і питаннях (стрес у розвитку хвороб, раціональне рільництво тощо). В ОП є низка інноваційних курсів (Використання інформаційних технологій для обробки результатів біологічних досліджень, Комп'ютерний аналіз генетичних текстів, Дистанційне зондування Землі у вивченні біоресурсів тощо), що забезпечують глибоке знання обчислювальних методів у біології, які стають "культурною нормою" освіти сучасного біолога.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 1.

Наразі контактування НПП цієї ОНП з зовнішніми стейкхолдерами відбувається на рівні особистого знайомства. Це усталене коло осіб, чия кар'єра чи наукові інтереси прямо і в недавньому часі пов'язані з ЧНУ. Рекомендовано розширити контакти з роботодавцями (включно з потенційними, які ще не працювали випускників цієї ОНП) та випускниками, виконувати їх системно, на основі опитників чи анкет. Це дасть змогу отримати ширше уявлення про сучасні запити і тенденції ринку праці, можливості співпраці та відповідного реагування у вигляді зміни навчальних дисциплін тощо.

Рівень відповідності Критерію 1.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 1.

На думку експертної групи, ОНП відповідає критерію 1. Варто удосконалити систему зворотних зв'язків із зовнішніми стейкхолдерами, зокрема роботодавцями. Як варіант, це можна зробити за рахунок створення типових анкет опитування, і їхньої імплементації в процесі реалізації ОНП. Відповідні зміни можна внести протягом короткого проміжку часу.

Критерій 2. Структура та зміст освітньої програми:

1. Обсяг освітньої програми та окремих освітніх компонентів (у кредитах Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи) відповідає вимогам законодавства щодо навчального навантаження для відповідного рівня вищої освіти та відповідного стандарту вищої освіти (за наявності).

Загальний обсяг ОНП складає 36 кредитів ЄКТС, що відповідає вимогам законодавства. На обов'язковий компонент (цикл загальної підготовки і нормативні дисципліни за спеціальністю) припадає 27, варіативний - 9 кредитів. Частка дисциплін на вибір (не менше 25% усіх кредитів) відповідає законодавству. До обов'язкових компонентів входить Педагогічна практика, обсягом 4 кредити, що задовольняє вимоги законодавства до практичної підготовки і яка регламентується окремим Положенням (<https://drive.google.com/file/d/1DVG2EPvYmPS9ZaDQZtbm8wrAXBHlok9v/view>). Робочий план навчання - <https://drive.google.com/file/d/1wBi5mSb-N5TnPGF9nYE4FqRMjhTyeasb/view> ; зміст ОНП - http://ibhb.chnu.edu.ua/uploads/files/PhD-DS/onp/ONP_PhD_BIOL_2021.pdf

2. Зміст освітньої програми має чітку структуру; освітні компоненти, включені до освітньої програми, складають логічну взаємопов'язану систему та в сукупності дозволяють досягти заявлених цілей та програмних результатів навчання.

На сайті ІБХБ розміщені чинна ОНП, її попередниці за минулі роки, а також проєкт ОНП на наступний навчальний рік (<http://ibhb.chnu.edu.ua/PhD-DSc/novini>) Зміст ОНП у версії 2021 р. (http://ibhb.chnu.edu.ua/uploads/files/PhD-DS/onp/ONP_PhD_BIOL_2021.pdf) має продуману, логічну за змістом структуру; проєктна група використовувала структурно логічну схему ОНП для ілюстрування зв'язків між предметами, є матриця відповідності програмних компетентностей компонентам ОНП. Експертна група погоджується з об'єктивним викладенням інформації у вищезгаданих документах. Враховуючи обсяг годин навчальних дисциплін і думку здобувачів, Вчена рада ІБХБ згрупувала усі дисципліни у межах першого року навчання. На оволодіння знаннями із спеціальності, за якими аспіранти провадять дослідження, спрямований обов'язковий компонент (Біохімія нутрієнтів та Молекулярно-генетичні основи видоутворення та селекції) обсягом 7 кредитів ЄКТС та вибіркові дисципліни, що дають змогу опанувати глибокі знання з фаху та розширити загальнонаукові компетентності, обсягом 9 кредитів. Вибіркові дисципліни (17 у версії програми 2021 р.) зібрано в два блоки приблизно однакового розміру (8 і 9 дисциплін), здобувач має обрати один курс з боку 1 і 2 курси з блоку 2. Обидва блоки за змістом рівномірно репрезентують усі напрями наукових інтересів НПП. На отримання загальнонаукових компетентностей у програмі спрямовані низка вибіркового дисциплін (Забезпечення якості вищої освіти, Використання інформаційних технологій для обробки результатів біологічних досліджень), а також нормативні курси Філософії та методології науки, Проектного менеджменту, Обробка результатів експерименту (в сумі - 10 кредитів). Мовні компетентності забезпечуються дисципліною «Академічне письмо і риторика іншомовного спілкування», обсягом 6 кредитів, що відповідає вимогам (6-8 кредитів). Нормативні компоненти програми сумарно дозволяють досягти всіх цілей та програмних результатів навчання.

3. Зміст освітньої програми відповідає предметній області визначеної для неї спеціальності (спеціальностям, якщо освітня програма є міждисциплінарною).

Аналіз ОНП та робочих програм дисциплін (див. додаткові документи на сайті Нацагентства і <https://drive.google.com/file/d/1itIWls2oPP5oKOzBR3b8fbHEOxQdKaED/view?usp=sharing>), тематики дисертаційних робіт (див додаткові документи на сторінці акредитаційної справи і <https://drive.google.com/file/d/1VsgHgYgUCydv-obtKT4B8WeGO7EFSbJD/view?usp=sharing>) засвідчують, що зміст освітньої програми відповідає предметній області біології. Зокрема, ця PhD програма скерована на поглиблене вивчення молекулярно-генетичних маркерів біорізноманіття, розуміння біохімічних основ адаптації до стресів, біотехнології вищих організмів, раціональних агротехнологій. Наприклад, аспірант Караван В.В. (наук. кер. Панчук І.І.) вивчає антиоксидантну систему медоносною бджоли, що дасть змогу зрозуміти причини втрати цієї комахи на пасіках. Асп. Бушила К, О. Іщенко досліджують рДНК як молекулярні маркери для моніторингу різноманіття рослин, а Рощка І - для членистоногих (керівник трьох останніх аспірантів - Волков Р.А.). Асп. Фрунза О. та Джуравець Ю. працюють у керуванні біотехнології риби, асп. Балан і Луцюк - моделювання агроландшафтів для підвищення врожайності. Темі дисертаційних досліджень відповідають напрямам наукової роботи керівників, пов'язані зі змістом навчальних дисциплін.

4. Структура освітньої програми передбачає можливість для формування індивідуальної освітньої траєкторії, зокрема через індивідуальний вибір здобувачами вищої освіти навчальних дисциплін у обсязі, передбаченому законодавством.

Формування індивідуальної освітньої траєкторії відбувається згідно плану навчального процесу (див. лінк вище, у підкріпці 2.1) і відповідного Положення - https://drive.google.com/file/d/1vO1VcACnRAowBDf-7q2_SW2sHeQj0aYh/view. Перелік вибіркових дисциплін і зміст усієї програми є вільному доступі на сайті ІБХБ. Згідно результатів бесід із гарантом, здобувачами та НПП вибір дисциплін здійснюється шляхом обрання певної кількості дисциплін, що оформляється у вигляді заяви на ім'я директора Інституту не пізніше ніж через два місяці з моменту зарахування на навчання (згідно вимог Положення). Вибір дисциплін фіксується в індивідуальному навчальному плані здобувача. Зауважень чи скарг на наявну процедуру вибору чи зміст вибіркових дисциплін з боку здобувачів чи випускників у ході онлайн-зустрічей не було. Формування індивідуальної траєкторії здобувачів сприяють і їхні міжнародні стажування (https://drive.google.com/file/d/14aED459E3Q-3fXzVcgWmuhZkDRa67_2p/view?usp=sharing), яким, судячи зі спілкування з НПП та аналізу документів (див. лінк вище) ЗВО всіляко сприяє.

5. Освітня програма та навчальний план передбачають практичну підготовку здобувачів вищої освіти, яка дозволяє здобути компетентності, необхідні для подальшої професійної діяльності.

Основний фокус подальшої професійної діяльності здобувачів - це наукова робота в академічних й освітніх закладах, організаціях природоохоронного профілю. Важливим є опанування навиків педагога вищої школи, чому слугує Педагогічна практика, у межах якої на базі своєї кафедри здобувач має прочитати 4 лекції, провести 8 практичних занять і керувати фрагментами наукових досліджень бакалаврів та магістрів - <https://drive.google.com/file/d/1DVG2EPvYmPS9ZaDQZtbm8wrAXBHlok9v/view>. (Втім, одразу варто зазначити, що вищесказане не вичерпує сфери, де аспіранти цієї програми далі себе знаходять - як було вже згадано, наприклад, асп. Балан і Луцюк здобувають практичну підготовку в галузі агротехнологій для використання у фермерській діяльності, асп. Фрунза - біотехнологія риб). В ОНП зроблено великий наголос саме на науковій складовій, для якої відведено фактично три роки навчання. В плані навчального процесу є низка інноваційних предметів покликаних "озброїти" спеціалізованими навичками наковця - пошук грантів, написання статей, методологія роботи з науковим текстом (це такі курси: Проектний менеджмент, Обробка результатів експерименту, Філософія і методологія науки, Комп'ютерний аналіз генетичних текстів). Спілкування зі здобувачами і випускниками цієї ОНП засвідчили, що НПП розглядає здобувачів на рівні зі співробітниками кафедр, і залучає аспірантів до виконання науково-дослідних тем, пошуку фінансування, міжнародної наукової діяльності (конференції, школи тощо). Такий комплекс формалізованих і неформальних заходів дає змогу сформувати проактивного дослідника найвищого гатунку. До послуг здобувачів є 5 баз польових практик (<http://ibhb.chnu.edu.ua/institut/bazi-praktik>), є експериментальна пасіка і аквакультурна лабораторія, лабораторії молекулярно-біологічного профілю, про що більше - у критерії 7.

6. Освітня програма передбачає набуття здобувачами вищої освіти соціальних навичок (soft skills), що відповідають заявленим цілям.

Високий розвиток соціальних навичок здобувачів підтверджено у бесідах з ними, у відгуках роботодавців під час зустрічей. На розвиток комунікативності, узагальнення і презентації результатів спрямовані такі освітні компоненти як Педагогічна практика, "Академічне письмо...", "Проектний менеджмент", "Обробка результатів експерименту", "Забезпечення якості у системі вищої освіти", "Філософія та методологія науки" (див. вище посилання на відповідні робочі програми, п. 2.3).

7. Зміст освітньої програми урахує вимоги відповідного професійного стандарту (за наявності).

Професійний стандарт вищої освіти третього освітньо-наукового рівня за спеціальністю 091 Біологія не затверджений

8. Обсяг освітньої програми та окремих освітніх компонентів (у кредитах Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи) реалістично відбиває фактичне навантаження здобувачів, є відповідним для досягнення цілей та програмних результатів навчання.

Відповідно до Методичних рекомендацій для експертів Національного агентства щодо застосування критеріїв оцінювання якості освітніх програм (додаток Рекомендації для експертів Нацагентства стосовно акредитації освітніх програм третього рівня вищої освіти, с.11), аудиторне навантаження дисциплін, які пропонуються на третьому рівні вищої освіти, повинно бути не меншим, ніж 1/4 від загального освітнього навантаження, визначеного для цієї дисципліни, тобто не менше 25%. Аналіз плану навчального процесу (<https://drive.google.com/file/d/1wBi5mSb-N5TnPGF9nYE4FqRMjhTyeasb/view>) засвідчує, що цю умову в ОНП дотримано, мінімальна частка аудиторних годин становить, залежно від дисципліни від 1/6 (більшість нормативних дисциплін, усі вибіркові) до 1/4 (Молекулярно-генетичні основи...). Виняток становить курс Академічного письма і риторики іншомовного спілкування - тут кількість аудиторних годин становить майже 70% (120 з 180 год). Здобувачі вітають таке навантаження з цього

предмету, який дає змогу отримати практичні навички спілкування на англійській мові. Така організація освітньої програми, на думку експертної групи, дає змогу сповна досягнути усі цілі на програмні результати навчання.

9. У разі здійснення підготовки здобувачів вищої освіти за дуальною формою освіти структура освітньої програми та навчальний план узгоджені із завданнями та особливостями цієї форми здобуття освіти.

За програмою не відбувається здійснення підготовки здобувачів за дуальною формою освіти

Загальний аналіз щодо Критерію 2:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 2.

Відповідність змісту програми предметній області спеціальності. Викладання дисциплін, що спрямовані на розвиток універсальних і спеціальних навичок дослідника викладачами, які професійно працюють у царині біологічних досліджень. Наголос на практичній підготовці - як у сенсі опанування педагогічної майстерності, оволодіння англійською мовою, так і в сенсі отримання спеціалізованих навичок певної біологічної дисципліни. НПП постійно здійснює ревізію навчальних курсів (особливо вибіркової складової), аби запропонувати здобувачам ті знання, які відповідають їхнім інтересам та сучасному рівню науки (напр., порівняйте зміст програм за різні роки - <http://ibhb.chnu.edu.ua/PhD-DSc/novini>). НПП усвідомлює, що фахове зростання у біології неможливе без обміну досвідом і сприяє міжнародним стажуванням аспірантів. Цій ОНП притаманне органічне інтегрування здобувачів у наукову діяльність кафедр - вони є співвиконавцями науково-дослідних робіт, співкерівниками кваліфікаційних робіт студентів, і ще до закінчення PhD-програми частина з них є на педагогічних посадах (напр, асп. Ольга Іщенко - <http://ibhb.chnu.edu.ua/dpt/genetic/kolektiv-kafedri>)

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 2.

Не виявлено

Рівень відповідності Критерію 2.

Рівень А

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 2.

Це дуже сильна за змістом ОНП яка постійно змінюється у відповідь на поступ в науці і виклики часу, орієнтована на кращі зразки освіти, з якими НПП знайомий зокрема через міжнародні стажування та наукову співпрацю. Експертна група вбачає інноваційність цієї ОНП передусім у впровадженні оригінальних і доречних курсів з аналізу біологічних даних, зокрема геномних, проектного менеджменту, а також у тісному залученні здобувачів до наукової діяльності. Для провадження останньої в ОНП повністю вивільнено три роки навчання - на думку експертів, це краща практика для експериментально насичених спеціальностей, до яких 091 Біологія безперечно належить. Важливо, що діяльність здобувачів має прямий стосунок до проблем сьогодення - як-от втрата бджолосімей, розведення і реінтродукція риб, моніторинг рідкісних видів, раціональне рільництво.

Критерій 3. Доступ до освітньої програми та визнання результатів навчання:

1. Правила прийому на навчання за освітньою програмою є чіткими та зрозумілими, не містять дискримінаційних положень та оприлюднені на офіційному веб-сайті закладу вищої освіти.

Порядок та умови вступу до аспірантури викладені на сайті ЗВО у вкладці Аспірантура, докторантура та здобувацтво <http://science.chnu.edu.ua/index.php?page=ua/04%20aspirant>. Викладені актуальні програми вступних випробувань (шлях Наукова діяльність > Аспірантура, докторантура та здобувацтво > Програми вступних іспитів >). Найважча програма вступного іспиту з біології <https://drive.google.com/file/d/16QoYs3x2gut8BIyJYcbj5DWW7-ITfWbe/view> та програма вступного іспиту з іноземної мови (англійська, німецька, французька) <http://science.chnu.edu.ua/index.php?page=ua/04%20aspirant/06progstvup/01>. Програма вступного іспиту з філософії не оприлюднена на сайті (з 2017 року цей іспит ліквідований), але програма долучена до додаткових документів у

кабінеті справи на NAQA. Також вступники, які не мають наукових публікацій, формують Дослідницьку пропозицію, приклад якої також долучено до додаткових документів у кабінеті справи на NAQA. Шаблони документів, які необхідні для вступу, як зазначила завідувач відділу аспірантури Лопашук І.А. на зустрічі з адміністративним персоналом, знаходяться у вкладці “Шаблони, зразки документів” <http://science.chnu.edu.ua/index.php?page=ua/04%20aspirant/01zrazku/vstupaspirant>. Як було з’ясовано на зустрічі зі здобувачами, серед аспірантів є одна здобувачка Фрунза О.Е., яка вступила до аспірантури, маючи іншу спеціальність (Біотехнологія), тому вона складала додатковий вступний іспит (співбесіда з біологією). При підготовці орієнтувалася як на теми програми вступного випробування з Біології (у ширшому масштабі), так і на рекомендовану літературу.

2. Правила прийому на навчання за освітньою програмою враховують особливості самої освітньої програми.

Вступ на ОНП “Біологія” (доктор філософії) повністю враховує особливості самої освітньої програми. По-перше, Програма вступного випробування з Біології <https://drive.google.com/file/d/16QoYs3x2gut8BIyJYcbj5DWW7-ITfWbe/view> включає повний спектр суто біологічних тем, знання яких є ключовою умовою для успішного вступу (при чому особлива увага відведена фундаментальним дисциплінам, які лежать в основі підготовки докторів філософії за спеціальністю 091 Біологія). По-друге, наявність іспиту з іноземної мови <http://science.chnu.edu.ua/index.php?page=ua/04%20aspirant/06progvstup/01> забезпечує можливість відбору саме тих майбутніх науковців, які зможуть вільно представляти результати своїх досліджень у міжнародному науковому просторі. По-третє, ці два іспити проводяться у вигляді письмово-усної перевірки, що забезпечує можливість оцінити не лише наявність відповідних знань вступника, а ще й можливість їх усного представлення (що є виключно важливим для участі у стажуваннях, наукових конференціях, симпозіумах, тощо). Наявність додаткового вступного випробування (співбесіда з біологією) для вступників з інших спеціальностей унеможлиблює потрапляння на ОНП “випадкових” людей, тобто потенційний здобувач ВО має на 100% володіти тими знаннями, які необхідні для навчання саме на ОНП “Біологія”. А умова наявності у вступника наукових публікацій біологічної тематики або формування дослідницької пропозиції є тим індикатором, який дозволяє ідентифікувати та прийняти на навчання вступників, які б відповідали вимогам підготовки докторів філософії за спеціальністю 091 Біологія .

3. Визначені чіткі та зрозумілі правила визнання результатів навчання, отриманих в інших закладах освіти, зокрема під час академічної мобільності, що відповідають Конвенції про визнання кваліфікацій з вищої освіти в Європейському регіоні (Лісабон, 1997 р.), є доступними для всіх учасників освітнього процесу та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми.

Хоча, за результатами аналізу СО та зустрічей, практики перезарахування результатів навчання, отриманих в інших закладах освіти, зокрема під час академічної мобільності, за час провадження ОНП не було, але у ЗВО є ряд нормативно-правових актів, які чітко регламентують таку можливість. Зокрема, Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність здобувачів ВО Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича https://drive.google.com/file/d/1P2OnxB_oJfGB8rNEqYr6Df3wb2pac-X/view містить пункт 3. Визнання та перезарахування результатів навчання здобувачів вищої освіти у ЗВО-партнері (стор 9.), де чітко прописано порядок перезарахування та ліквідації академізміниці. Положення про організацію освітнього процесу здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича https://drive.google.com/file/d/1vO1VcACnRAowBDF-7q2_SW2sHeQjoaYh/view у п.3.Навчальний план та індивідуальний навчальний план здобувача вищої освіти ступеня доктора філософії, п.п.3.10-3.11 (стор.11) пояснюється порядок перезарахування балів аспіранту, який виїжджає на навчання до іншого закладу вищої освіти. Положення про порядок відрахування, переривання навчання, поновлення, переведення, надання академічної відпустки здобувачам вищої освіти Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича https://drive.google.com/file/d/1mCLJ7gatWo5UkfZeUJLJ1EL8W_2vWtzx/view містить п.4. Поновлення до складу здобувачів вищої освіти п.п.4.10 “Здобувачу, який поновлений в Університет, видається індивідуальний навчальний план з проставленими перезарахованими предметами з відповідними оцінками, одержаними в іншому закладі вищої освіти. Перезарахування предметів здійснює дирекція інституту/деканат факультету/дирекція коледжу.

4. Визначені чіткі та зрозумілі правила визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, які є доступними для всіх учасників освітнього процесу та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми.

За результатами аналізу СО та зустрічей не встановлено практики зарахування результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, за час провадження ОНП. Втім, ЗВО має чітко регламентовані правила, які б зробили цей процес можливим, у разі наявності відповідних ситуацій. Наприклад, Положення про взаємодію формальної та неформальної освіти, визнання результатів навчання (здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти, у системі формальної освіти) у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича <https://drive.google.com/file/d/100CFtXHLrgqS-T43aFun6blUvZO7ZOz1/view> містить пункт Порядок та процедури визнання результатів неформальної освіти (стор 7.), де чітко покроково пояснюється які результати навчання, отримані у неформальній освіті, у якому об’ємі та у якому порядку можуть бути визнані. Також у Положенні про організацію освітнього процесу здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії в Чернівецькому національному

університеті імені Юрія Федьковича https://drive.google.com/file/d/1vO1VcACnRAowBDf-7q2_SW2sHeQjoaYh/view у п.2.п.2.5.4 міститься інформація, що “Аспірант, який підтвердив рівень свого знання іноземної мови, зокрема англійської, дійсним сертифікатом тестів TOEFL, або International English Language Testing System, або сертифікатом Cambridge English Language Assessment, на рівні C1 загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти, має право: на зарахування відповідних кредитів, передбачених освітньо-науковою програмою аспірантури (ад’юнктури), як таких, що виконані у повному обсязі”.

Загальний аналіз щодо Критерію 3:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 3.

Правила прийому на навчання за ОНП є чіткими, зрозумілими та оприлюднені на офіційному веб-сайті ЧНУ. У розділі Аспірантура, докторантура та здобувацтво міститься уся необхідна інформація: накази, нормативні документи, програми вступних випробувань, розклади, шаблони та зразки необхідних документів, строки та умови вступу, тощо. Правила прийому на навчання за представленою ОНП враховують її особливості та дають можливість здійснити набір до аспірантури вмотивованих, знаючих іноземну мову та усесторонньо обізнаних у біологічній тематиці майбутніх науковців-біологів. Хоча практик визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, та визнання результатів навчання, отриманих в інших закладах освіти, не було застосовано на ОНП, варто відмітити наявність у ЗВО усіх необхідних документів, які дозволяють здобувачам ВО реалізувати це право, у разі виникнення такої необхідності.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 3.

Дослідницьку пропозицію, при вступі до аспірантури, формують лише ті вступники, які не мають наукових публікацій. Рекомендовано розглянути можливість введення обов’язкової підготовки дослідницької пропозиції за потенційною тематикою дисертаційного дослідження для всіх вступників. Така уніфікація правил вступу до аспірантури дозволить потенційним здобувачам ВО вирівняти свої шанси на вступ, проявити свої навички як майбутнього науковця, оперативніше та якісніше визначитися з тематикою майбутнього дисертаційного дослідження.

Рівень відповідності Критерію 3.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 3.

Встановлені ЕГ факти свідчать про загальну відповідність Критерію 3 встановленим вимогам з оцінкою В. Наявні недоліки не є суттєвими та можуть бути оперативно усунуті, за бажанням ЗВО, у період наступного перегляду умов вступу на ОНП (у разі необхідності, оскільки зауваження ЕГ містять виключно рекомендаційний характер).

Критерій 4. Навчання і викладання за освітньою програмою:

1. Форми та методи навчання і викладання сприяють досягненню заявлених у освітній програмі цілей та програмних результатів навчання, відповідають вимогам студентоцентрованого підходу та принципам академічної свободи.

Навчання та викладання на аналізованій ОНП регулюється «Положення про організацію освітнього процесу в ЧНУ імені Юрія Федьковича», 30.09.2019 р. (https://drive.google.com/file/d/14PoxHnt_u7rPqGbGu3cccWyTRXbI5-Gg/view, та додатком до нього від 14.05.2020 р., а також «Положенням про порядок реалізації права на академічну мобільність здобувачів вищої освіти в ЧНУ імені Юрія Федьковича» 25.03.2019 р. (http://interof.chnu.edu.ua/res/interof/Academic%20Mobility_2019.pdf). Викладання дисциплін здійснюється високопрофесійними кадрами: вченими, відомими у міжнародних наукових колах, а також практиками, що залучаються до навчання через дослідження. Базовими методами навчання і викладання на аналізованій ОНП є як аудиторні (класичні лекції, лекції-бесіди, дискусії, тощо), так і позааудиторні заняття (огляди сучасної наукової літератури, виконання завдань для самоконтролю у розрізі ОНП). Орієнтованість методів навчання й викладання на досягнення програмних результатів відображена у матриці відповідності. Здобувачі мають широкий вибір векторів досліджень, оскільки ІБХБ ЧНУ об’єднує великий спектр лабораторій (біохімічні, генетичні, біотехнологічні), баз практик тощо. Аспіранти вільні у виборі теми досліджень, керівника, форми навчання, побудові своєї власної наукової траєкторії, що відображено у низці положень (Положення про порядок реалізації студентами ЧНУ імені

Юрія Федьковича права на вибір навчальних дисциплін (<https://drive.google.com/file/d/18ToSVjeAfalvJrEnY189vLEUAFS9HKFD/view>). Під час зустрічей вони висловили задоволеність формами та методами навчання. Це також відображено у результатах анкетування аспірантів (https://docs.google.com/document/d/17mLuoURW1ymmIF2Dty1k6XIfCKmSLEB_izQGoGo6Kg/edit?usp=sharing). Здобувачі особливо позитивно оцінили можливість проведення дослідів разом з науковим керівником за кордоном, що демонструє студентоцентризований підхід даної програми. Зокрема, це аспіранти, якими керують професори Р. А. Волков та І. І. Панчук. Підтвердженням панування принципів академічної мобільності слугує те, що за програмою міжнародної академічної мобільності «Erasmus +» ЧНУ займає 5 місце в Україні. Право на академічну мобільність також врегульовано у ЗВО Положенням про порядок реалізації права на академічну мобільність здобувачів вищої освіти ЧНУ імені Юрія Федьковича (<https://drive.google.com/file/d/1qldRrM9nI2Hs23dnCYhH2vtYw3h0beRe/view>), Положенням про організацію освітнього процесу здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії у ЧНУ імені Юрія Федьковича. Успішність різноманітності форм і методів навчання забезпечує досягнення відповідних програмних результатів, про що свідчить призначення аспірантам, що навчаються на даній ОНП, стипендій Кабінету Міністрів на 2018/2019 та 2020/2021 р. (<https://drive.google.com/file/d/1IHwxlTij1gQsPD8bptUTPkqSAAtMrmJ4/view>).

2. Усім учасникам освітнього процесу своєчасно надається доступна і зрозуміла інформація щодо цілей, змісту та програмних результатів навчання, порядку та критеріїв оцінювання у межах окремих освітніх компонентів (у формі силабуса або в інший подібний спосіб).

У процесі аналізу звіту по самооцінюванню, робочих програм дисциплін та в процесі інтерв'ювання аспірантів, викладачів, гаранта ОНП з'ясовано, що перед вивченням певної навчальної дисципліни кожний викладач надає здобувачам доступну і зрозумілу інформацію щодо мети, змісту та програмних результатів навчання, а також рекомендованої літератури для опрацювання. Така інформація, безумовно, відображена й у робочих програмах дисциплін, які розміщено на сайті університету та на платформі MOODLE. Керівники практик відповідно знайомлять аспірантів з порядком проходження педагогічної практики та оформленням звітних документів. До відома аспірантів заздалегідь доводиться також інформація про порядок та критерії оцінювання в межах окремих освітніх компонентів.

3. Заклад вищої освіти забезпечує поєднання навчання і досліджень під час реалізації освітньої програми відповідно до рівня вищої освіти, спеціальності та цілей освітньої програми.

Високий рівень залучення аспірантів до наукових досліджень підтверджує матеріали подані у систему за запитом «Теми дисертацій та публікації аспірантів (Тема, перелік публікацій аспіранта, його науковий керівник). Аналіз цих матеріалів, зустріч з фокус-групою аспірантів підтвердив поєднання навчання і досліджень під час реалізації освітньої програми. Наприклад, аспірантка Н.М.Рошки (II курс) виграла конкурс грантів ЧНУ для молодих науковців (наказ від 30.09.2020 р. № 261 «Про результати конкурсу грантів ЧНУ для молодих науковців»). Премію Верховної Ради України молодим ученим отримала аспірантка О.О.Іщенко (спільно зі співробітниками Інституту молекулярної біології і генетики НАН України) за роботу «Наукові засади збереження біорізноманіття рослин, що зростають в екстремальних умовах Антарктики та високогірних Карпат» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1043-IX%22%20/1%20%22Text>. Як правило, університет оплачує аспірантам участь в 1 конференції щорічно. Додаткові поїздки, пов'язані з участю у конференціях та з необхідністю проведення досліджень часто фінансуються за рахунок наукових тем. За результатами опитування аспірантів аспірантів (https://docs.google.com/document/d/17mLuoURW1ymmIF2Dty1k6XIfCKmSLEB_izQGoGo6Kg/edit?usp=sharing) 40 % опитаних працювали під час навчання в аспірантурі на науково-дослідній чи викладацькій посаді, 80% особисто брали участь у наукових конференціях, 40% мали по 2 і більше статей в міжнародних наукових виданнях навіть при значній частці серед опитуваних (40%) здобувачів першого року навчання.

4. Педагогічні, науково-педагогічні, наукові працівники (далі – викладачі) оновлюють зміст освіти на основі наукових досягнень і сучасних практик у відповідній галузі.

Система перегляду наповнення освітніх компонентів ОНП регулюється положенням про систему внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти в ЧНУ (<https://drive.google.com/file/d/14UAVRHptFJkoS4NW5h35lDhfpsqOsytr/view>). Відповідно до цього документу моніторинг і періодичний перегляд освітніх програм здійснюється з метою встановлення відповідності їх структури та змісту вимогам законодавчої та нормативної бази. З 2005 року в ЧНУ функціонувала лабораторія забезпечення якості вищої освіти, а тепер функціонує Центр з якості вищої освіти. Основним інструментом забезпечення якості освіти є моніторинг успішності здобувачів, оновлення програм, наповнення їх новими компонентами. Періодичний перегляд на відповідність ліцензійним умовам та акредитації спеціальностей проводиться навчальним відділом та сектором аспірантури та докторантури. Мотивом до вдосконалення програми тієї чи іншої дисципліни можуть бути результати анкетування аспірантів на предмет їх задоволеності змістом дисциплін, а також побажання роботодавців. Найчастіше вдосконалення відбуваються після стажувань викладачів. У звіті наведено кілька прикладів, що засвідчують цей факт. Так, наприклад, після стажування професорів Р.А.Волкова та І.І.Панчук в Школі наук про життя Хуаяньського Нормального Університету м.Хуаян (Китай) у курси, у яких включені теми про

використання молекулярних маркерів, введено ознайомлення з особливостями використання програмного забезпечення SeqMan NGen з пакету програмного забезпечення Lesergene для складання повних послідовностей рДНК. Крім того, результати докторської дисертації В.В.Буджака дозволили модернізувати курс «Обробка експериментальних даних в галузі біології» за рахунок тем, присвячених використанню інформаційних технологій для вдосконалення підходів класифікації рослинності. Наукові здобутки викладачів друкуються у вигляді монографій, які рекомендуються аспірантам у якості додаткової літератури при опануванні курсів. Таким чином, процес викладання і навчання на ОНП відповідає принципам інноваційної освітньої діяльності, що зафіксовано у вищезгаданому Положенні про систему внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти в ЧНУ (<https://drive.google.com/file/d/14UAVRHptFJkoS4NW5h35lDhfpsqOsytrp/view>).

5. Навчання, викладання та наукові дослідження пов'язані з інтернаціоналізацією діяльності закладу вищої освіти.

Інтернаціоналізація діяльності ЧНУ є одним з основних напрямків його розвитку, що зафіксовано у Статуті ЧНУ (від 25 квітня 2016 р) та Стратегії інтернаціоналізації ЧНУ (<http://interof.chnu.edu.ua/res//interof/Strategy.pdf>). Як випливає з наведених документів, з інтернаціоналізацією пов'язана не власна потреба структурних підрозділів університету, а вклад в репутацію і більшу значимість ЧНУ на національній та міжнародній аренах шляхом міжнародно-орієнтованих заходів із підвищення якості навчальної та наукової діяльності, інтеграцією науковців ЧНУ у міжнародне наукове співтовариство. Активну участь у цьому процесі беруть аспіранти. У звіті наведено кілька конкретних прикладів з цього приводу. Зокрема, матеріали дисертації В. Борщовецької (захищено у 2021 р.) є частиною співпраці з Колумбійським університетом (США). У дисертаціях Н. Рошки та В. Каравана відображені результати досліджень, виконаних у рамках проекту спільного з Університетом м. Грац «Дослідження смертності медоносних бджіл в Україні й Австрії». Дисертація К. Бушили виконується у співпраці з науковцями Німеччини та Чехії. Аспірантка заочної форми навчання О. Фрунза виконала частину експерименту в Інституті прісноводного рибного господарства у Польщі (м.Ольштин, 2018 р.). Програми міжнародної академічної мобільності на ОНП реалізуються, зокрема, в рамках міжнародної програми Erasmus+, завдяки чому аспіранти мають можливість провести частину своєї дисертаційної роботи за кордоном. Представники адміністрації закладу продемонстрували, що навчання, викладання і наукові дослідження мають в основі реалізацію інституційної політики та стратегію інтернаціоналізації в університеті. Це підтверджено в процесі інтерв'ювання здобувачів, гаранта, очільника відділу міжнародних зв'язків ЧНУ; а також зафіксовано у Стратегії інтернаціоналізації ЧНУ (<http://interof.chnu.edu.ua/res//interof/Strategy.pdf>)

Загальний аналіз щодо Критерію 4:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 4.

Програма реалізується в одному з найвагоміших центрів генетичних, біохімічних, геоботанічних досліджень на Україні, яким є Інститут біології, хімії та біоресурсів ЧНУ, де тісно пов'язані навчання, викладання та наукові дослідження. Викладання дисциплін забезпечують відомі у міжнародних наукових колах вчені, що, зокрема, вперше в Україні здійснили низку генетичних досліджень (у 2011 році вперше здійснили експресію рослинних генів). Успішність викладання та навчання за програмою забезпечується багатовекторністю та високою актуальністю напрямків досліджень: генетичні, біохімічні, біотехнологічні, іхтіологічні (відновлення іхтіофауни і умовах аквакультури), ентомологічні (вивчення причин вимирання бджіл тощо), геоботанічні (математичні методи у класифікації рослинності). Ключовими характеристиками програми є її інноваційність, студентоцентрованість та академічна свобода здобувачів. Це підтверджено інтеграцією здобувачів у міжнародні дослідницькі проекти, кафедральні НДР протягом навчання. Здобувачі отримують компетенції, що відповідають вимогам часу, що робить цю програму привабливою. Так, наприклад, низка здобувачів, що навчаються на ній, частину дисертаційних досліджень виконували за кордоном. Вони володіють найсучаснішими методами досліджень, зокрема, методиками ПЛР тестування. Біологи ЧНУ перші в Україні зреагували на потребу виконувати ПЛР тести, за що гарант проф. Р. А. Волков отримав нагороду від Президента України.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 4.

Програма не має слабких сторін у розрізі практичного втілення ОНП. ОНП зараз перебуває у перехідному періоді у сенсі деяких документів, які є її формальною основою. Тобто, наявні робочі навчальні програми (надані експертній групі <https://drive.google.com/file/d/1itIWls2oPP5oKOzBR3b8fbHEOxQdKaED/view?usp=sharing>), в яких є всі необхідні описи курсу, критерії оцінювання, політики тощо. Ці програми використовуються здобувачами, що вступали в 2018-2020 рр. Також на сайті присутні силабуси (по них вчитимуться здобувачі, що вступили в лютому 2021), де опис дисципліни, політики навчання тощо - більш обмежений, і потребує звертання до робочих програм. Зі слів гаранта, НПП зараз працює над уніфікацією і доповненням документів. Експертна група закликає НПП спроектувати силабуси як єдине і вичерпне джерело інформації про кожну навчальну дисципліну.

Рівень відповідності Критерію 4.

Рівень А

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 4.

Навчання і викладання за освітньою програмою відповідають вимогам студентоцентрованого підходу та принципам академічної свободи. Мета, зміст, програмні результати навчання у межах освітніх компонент є зрозумілими та доступними для всіх учасників освітнього процесу. Здобувачі ОНП мають можливість поєднувати і поєднують навчання з інноваційними науковими дослідженнями, часто частину експерименту виконують у лабораторіях наукових установ Німеччини, Китаю. Є випадки дострокового захисту дисертаційних робіт. Учасники освітнього процесу можуть реалізовувати свої права щодо участі у міжнародній академічній мобільності. Багатовекторність наукових досліджень та викладання дисциплін провідними вченими в галузі біології, інтегрованими до наукових кіл Європи, які оновлюють програми дисциплін у відповідності з найновішими досягненнями у відповідній галузі забезпечує інноваційність даної програми, зокрема у сфері генетичних, геоботанічних, агротехнологічних та інших досліджень

Критерій 5. Контрольні заходи, оцінювання здобувачів вищої освіти та академічна доброчесність:

1. Форми контрольних заходів та критерії оцінювання здобувачів вищої освіти є чіткими, зрозумілими, дозволяють встановити досягнення здобувачем вищої освіти результатів навчання для окремого освітнього компоненту та/або освітньої програми в цілому, а також оприлюднюються заздалегідь.

На сайті ЧНУ представлено ряд документів, які регламентують форми контрольних заходів та критерії оцінювання здобувачів вищої освіти: Положення про організацію освітнього процесу здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича https://drive.google.com/file/d/1vO1VcACnRAowBdf-7q2_SW2sHeQj0aYh/view (зокрема, пункт 5. Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії), Положення про педагогічну (асистентську) практику здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича <https://drive.google.com/file/d/1DVG2EPvYmPS9ZaDQZtbm8wrAXBHlok9v/view> (зокрема, пункт 6. Оцінка результатів педагогічної (асистентської) практики), Положення про атестацію здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича <https://drive.google.com/file/d/1wsFD5-qqQE6spf8PuTFPctoblFmyWoqd/view> (зокрема, пункт 12. Публічний захист дисертації). На сторінці Аспіранту та докторанту у вкладці Силабуси дисциплін спеціальності 091 Біологія містяться силабуси обов'язкових та вибіркових дисциплін <http://ibhb.chnu.edu.ua/PhD-DSc/sylabus-091-biologija>, де наведено Діагностичні карти навчальної дисципліни та Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни. Зміст силабусів доповнюють робочі програми дисциплін (<https://drive.google.com/file/d/1itIWls2oPP5oKOzBR3b8fbHEOxQdKaED/view?usp=sharing>), відбувається процес переходу на силабуси як основне джерело інформації про кожен навчальний курс (див. також критерій 4). Також, як відзначено на зустрічах з академічним персоналом та зі здобувачами, враховуючи невелику кількість аспірантів, кожна дисципліна викладається практично індивідуально, тому здобувачі ВО мають постійну змогу комунікувати з викладачами, отримуючи від них усю інформацію по відповідній дисципліні.

2. Форми атестації здобувачів вищої освіти відповідають вимогам стандарту вищої освіти (за наявності).

Стандарт вищої освіти за даною спеціальністю відсутній, тому ОНП 091 «Біологія» розроблена згідно з вимогами Закону України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII та на підставі проекту стандарту вищої освіти зі спеціальності 091 Біологія за третім рівнем вищої освіти. У ході зустрічей було встановлено, що атестація здобувачів відбувається кожен рік. Разом з цим, Положення про атестацію здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича <https://drive.google.com/file/d/1wsFD5-qqQE6spf8PuTFPctoblFmyWoqd/view> регламентує процедуру оцінки наукового рівня дисертації здобувача, його наукових публікацій, встановлення рівня теоретичних знань, його компетентностей, навичок та умінь здобувача з метою визначення рівня його наукової кваліфікації та можливості присудження ступеня доктора філософії. Контроль опанування освітніх компонентів забезпечується шляхом заповнення Індивідуального графіку <https://drive.google.com/file/d/0B1PzclSOKFQndk5GWnVMOTdkTmNWMmlyRlNNaFuTNUZiV3FV/view>. Щорічне звітування на кафедрі відбувається у вигляді усної доповіді та доповнюється заповненням індивідуального плану <https://drive.google.com/file/d/1vAo-28ufSwfeT5NZQZwJbpthOzgScCDC/view>. У бланках атестації здобувачів ВО <https://drive.google.com/file/d/1YL5WkLRgIKLRQh5ecmcDF3miLoIGQ6Tv/view> https://drive.google.com/file/d/1KXmFcTNTgQ8sHg7Zohzc_CPh9_yjVcnP/view міститься висновок кафедри та інституту про атестацію здобувача/рекомендацію до захисту дисертації у разовій спеціалізованій вченій раді (для випускників). Шаблиони відповідних документів є доступними для здобувачів та розташовані на сайті ЗВО у розділі Аспірантура, докторантура та здобувацтво (вкладка Шаблиони, зразки документів). Кілька заповнених звітів

аспірантів, за запитом ЕГ, долучено в кабінеті справи на сайті NAQA. На зустрічі зі здобувачами було з'ясовано, що, незважаючи на карантинні обмеження, звітування щодо виконання індивідуального плану та захист дисертаційної роботи (Іщенко Ольги <http://ibhb.chnu.edu.ua/dpt/genetic/novini/vitaemo-olgu-ishchenko-z-uspishnim-zahistom-kandidatskoyi>) проводилися належним чином, з використанням засобів дистанційного зв'язку.

3. Визначено чіткі і зрозумілі правила проведення контрольних заходів, що є доступними для усіх учасників освітнього процесу, забезпечують об'єктивність екзаменаторів, зокрема включають процедури запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, визначають порядок оскарження результатів контрольних заходів і їх повторного проходження, та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми.

Правила проведення контрольних заходів висвітлені у відповідних документах ЗВО, оприлюднені на сайті ЧНУ та є доступними для всіх учасників освітнього процесу. Пункт 5. Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії Положення про організацію освітнього процесу здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича https://drive.google.com/file/d/1vO1VcACnRAowBdf-7q2_SW2sHeQjoaYh/view детально відображає форми та види контрольних заходів здобувачів зго рівня вищої освіти. Пунктом 6. Ліквідація академічної заборгованості здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії регламентовано порядок та умови ліквідації академічної заборгованості. Значно доповнюють та конкретизують дані правила силабуси <http://ibhb.chnu.edu.ua/PhD-DSc/syllabus-091-biologia>, більшість з них окреслюють види та форми контролю, засоби оцінювання, критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни та розподіл балів, але більш структуровано та повно ці дані наведені у робочих програмах дисциплін. На зустрічі з представниками Ради молодих вчених було з'ясовано, що вони беруть участь у запобіганні та врегулюванні конфлікту інтересів, адже без відома та узгодження з РМВ, аспіранта не може бути відраховано із ЗВО. Також було відзначено, що представництво студентів/аспірантів у складі Вченої ради університету та інститутів/факультетів сприяє максимальній прозорості та оперативному вирішенню будь яких питань, що виникають під час провадження навчального процесу. Також варто відзначити, що ЗВО, у першу чергу, працює над попередженням виникнення конфліктних ситуацій, про що свідчить, наприклад, Положення про засади безконфліктних комунікацій та врегулювання спорів учасників освітнього процесу у ЧНУ.

4. У закладі вищої освіти визначено чіткі та зрозумілі політика, стандарти і процедури дотримання академічної доброчесності, що послідовно дотримуються всіма учасниками освітнього процесу під час реалізації освітньої програми. Заклад вищої освіти популяризує академічну доброчесність (насамперед через імплементацію цієї політики у внутрішню культуру якості) та використовує відповідні технологічні рішення як інструменти протидії порушенням академічної доброчесності.

У ЧНУ існує ефективна практика популяризації та забезпечення дотримання засад академічної доброчесності усіма учасниками освітнього процесу. На зустрічах з гарантом та адміністративним персоналом (зокрема, представниками бібліотеки, які є відповідальними за реалізацію перевірок робіт на антиплагіат) було озвучено, що ЗВО використовує відповідні технологічні рішення як інструменти протидії порушенням академічної доброчесності - це сервіс перевірки на плагіат Unicheck <https://unicheck.com/uk-ua>. У ЗВО заключено відповідний договір з Unicheck, тому перевірка на плагіат є абсолютно безкоштовною. Це стосується і здобувачів ВО і НПП університету. При чому мова йде не тільки про наукові кваліфікаційні роботи (дипломні, курсові, дисертаційні роботи), а й про наукові публікації (статті, тези, тощо). До додаткових документів у кабінеті NAQA долучено приклад звіту перевірки дисертаційної роботи Іщенко Ольги (яка, до речі, пройшла достроковий захист) за допомогою сервісу Unicheck. Представником бібліотеки також було відмічено, що ЗВО не допускає багатократної перевірки однієї і тієї ж роботи на антиплагіат, адже якщо з першого разу було виявлено високий рівень співпадінь (не пов'язаних з певними загальноприйнятими правилами оформлення чи використанням результатів власних досліджень), то і мови бути не може про дотримання академічної доброчесності та виправлення роботи з явними ознаками плагіату. Такий професійний підхід та турбота про імідж свого ЗВО та його студентів, аспірантів, викладачів дуже імпонує. Інформування щодо основних засад дотримання академічної доброчесності, зокрема аспірантами, забезпечується також завдяки таким заходам, як установчі збори аспірантів. Головою Ради молодих вчених - Ткачук Іриною - було відмічено, що популяризація академічної доброчесності здійснюється не тільки шляхом технічних перевірок кваліфікаційних робіт (починаючи з бакалаврату), а й проведенням різноманітних тренінгів, заходів та громадських активностей. На сайті ЗВО, є окремий розділ "Академічна доброчесність" http://www.chnu.edu.ua/index.php?page=/ua/akadem_dobr, який окреслює основні напрямки діяльності ЗВО з даного питання. Ряд правил та положень ЗВО щодо дотримання академічної доброчесності тільки підкріплюють дієві заходи ЗВО у цьому напрямку та підтверджують, отриману на зустрічах, інформацію: Правила академічної доброчесності у ЧНУ https://drive.google.com/file/d/1EzBsehqERCEzzJwWe-rz6_eTUFUBGv40/view, Етичний кодекс ЧНУ https://drive.google.com/file/d/1CB4AIMVXSAYkF_CepI-k98GPC9E8KznQ/view, Положення про виявлення та запобігання плагіату у ЧНУ https://drive.google.com/file/d/16eJk4gKG5oJII2ot4UeSq2_BSGadrPl_/view, Положенням про постійну комісію з питань академічної доброчесності, правових засад діяльності та регламенту Вченої ради ЧНУ <https://drive.google.com/file/d/1auN6M5FzyvagiVi3HW16N01TT1IjuD7q/view>

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 5.

На сайті ЧНУ представлено низку документів, які детально регламентують форми контрольних заходів та критерії оцінювання здобувачів вищої освіти. У більшості силабусів та у всіх робочих програмах дисциплін зазначено види та форми контролю, засоби оцінювання, критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни та розподіл балів. Незважаючи на карантинні обмеження, звітування щодо виконання індивідуального плану проводилися у визначені строки, з використанням засобів дистанційного зв'язку. ЗВО активно працює у напрямку попередження виникнення конфліктних ситуацій. ЗВО використовує відповідні технологічні рішення як інструменти протидії порушенням академічної доброчесності (Upicheck), користування яким є безкоштовним для усіх учасників освітнього процесу. Популяризація академічної доброчесності здійснюється не тільки шляхом технічних перевірок кваліфікаційних робіт, публікацій, науково-методичних праць, а й проведенням різноманітних тренінгів, заходів та громадських активностей.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 5.

Не виявлено

Рівень відповідності Критерію 5.

Рівень А

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 5.

Цій ОНП притаманні низка сильних сторін з елементами інноваційності. Це наявність прикладів дострокового захисту навіть в умовах карантинних обмежень, проведення ефективних заходів щодо популяризації академічної доброчесності, наявність документів, що регламентують форми контрольних заходів, критерії оцінювання, порядок атестації та порядок врегулювання конфліктних ситуацій, наявність на сайті ЗВО усіх необхідних форм та шаблонів для заповнення здобувачами при проходженні контрольних заходів. ЕГ дійшла висновку що за критерієм 5 ОНП відповідає рівню А.

Критерій 6. Людські ресурси:

1. Академічна та/або професійна кваліфікація викладачів, задіяних до реалізації освітньої програми, забезпечує досягнення визначених відповідною програмою цілей та програмних результатів навчання.

Всі викладачі на ОП мають наукові ступені, вчені звання відповідно до профілю кафедри і дисципліни, яку викладають, демонструють високу публікативну активність та мають досвід керівництва аспірантами й докторантами. Зокрема, серед шести викладачів загальних дисциплін на ОП є чотири доктори наук (Волков Р. А., Марченко М. М., Рупташ О. В., Малик І. В.) та два кандидати (Кузьмук І. Я., Манютина О. І.). Як зазначалося у критерії 1, ціллю даної ОНП є розвиток дослідницьких навиків за рахунок поглибленого розуміння біологічних процесів. Для цього програмою передбачено засвоєння здобувачами оригінальних знань і дослідницьких навиків, носіями яких є викладачі на даній ОНП. Так, наприклад, викладачами проводяться дослідження молекулярних і біохімічних механізмів стресу та адаптації, генетичного поліморфізму, гібридизації та еволюції еукаріотичних організмів (проф. Волков Р. А., проф. Панчук І. І.), виявлення біохімічних механізмів регуляції нутрієнто-метаболічного статусу живих організмів (проф. Марченко М. М.), впроваджується використання інформаційних технологій для таксономічних, популяційних, фітосозологічних і фітосоціологічних досліджень (проф. Чорней І. І., доц. Буджак В. В.). Зокрема, проф. Волков Р. А розробив і впровадив оригінальну методику клонування, секвенування та кількісного визначення копійності генів рибосомних РНК, їх застосування для молекулярної паспортизації та таксономії рослин та комах, зокрема у антарктичної рослини *Deschampsia antarctica* і використовує ці знання при читанні курсу «Молекулярна геноміка та генетична інженерія». (Волков Р.А., Панчук І.І., Іщенко О.О. Патент на корисну модель № 143793 – Спосіб оцінки генетичної мінливості у популяціях видів роду *Deschampsia*. Видано відповідно до закону України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі», Зареєстровано в Державному реєстрі патентів України на корисні моделі 10.08.2020, бюл. № 15.<https://base.uipv.org/searchInv/search.php?action=viewdetails&IdClaim=270609&sid=b42a9d388315fbdbc43219d0155b8924>). Проф. Панчук І.І. є автором оригінальної методики визначення експресії генів стресових білків за допомогою кількісної ЗТ-ПЛР (Волков Р.А., Панчук І.І., Буздуга І.М. Патент на корисну модель № 124707 Спосіб кількісного визначення експресії трьох генів каталази – cat1, cat2, cat3 у рослин. / опуб. 25.04.2018, Бюл. № 8.<https://base.uipv.org/searchINV/search.php?action=viewdetails&IdClaim=246320>). Проф. Чорней І.І. є автором оригінальної методики флористичного аналізу, який застосовується у дослідницьких роботах його аспірантів. Доц. Буджак В. В. вперше розробив алгоритм і створив програмний продукт для автоматизації процесу розрахунку бальних показників екологічних факторів на

основі існуючих екологічних шкал і отримав патент (свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір № 94261 від 26.11.2019 року), що впроваджується у роботах аспірантів та при читанні вибіркового дисциплін. Досягнення цілей та ПРН підтверджується вчасним або достроковим захистом дисертацій.

2. Процедури конкурсного добору викладачів є прозорими і дозволяють забезпечити необхідний рівень їхнього професіоналізму для успішної реалізації освітньої програми.

Добір викладачів на ОП здійснюється відповідно до процедури, зазначеної у відповідному положенні ЧНУ («Положення про проведення конкурсу на заміщення вакантних посад науково-педагогічних працівників у ЧНУ»), https://drive.google.com/file/d/1hm-on4WmOXuAn4Q_oiz1b4GuR9-77J53/view. Як показано у таблиці 2 (Зведена інформація про викладачів ОП), до викладання на даній ОНП залучаються першочергово ті викладачі, які є професіоналами-практиками і носіями оригінальних знань у відповідній галузі, володіють оригінальними методами досліджень, характеризуються високою викладацькою майстерністю та чітко дотримуються принципів академічної доброчесності. Ці якості викладачів оцінюються також на підставі анонімного анкетування здобувачів.

3. Заклад вищої освіти залучає роботодавців до організації та реалізації освітнього процесу.

Основним роботодавцем для випускників аспірантури ЧНУ є сам ЧНУ, зокрема ІБХБ. Водночас, до організації навчального процесу ЗВО залучає представників керівництва підприємств у якості рецензентів ОП (Грохольська О. О. (ДЗ «Спеціалізована медико-санітарна частина №3 МОЗ України»); Устименко В. В. (Управління державенства водного господарства у Чернівецькій області). Ці підприємства часто слугують дослідницькими базами для аспірантів. Під час роботи над новою редакцією освітньо-наукової програми (у розрізі циклу вибіркового дисциплін) враховано побажання в.о. генерального директора Державної установи «Чернівецький обласний лабораторний центр Міністерства охорони здоров'я України» Н.В.Гопко щодо необхідності розширення володіння здобувачами третього рівня вищої освіти сучасними методами ПЛР-діагностики та автоматизації експерименту. Колишній випускник аспірантури ЧНУ д.б.н. І.О.Шмарак брав активну участь у вдосконаленні змісту ОП і запропонував поглибити рівень знань здобувачів з молекулярних механізмів регуляції стресової відповіді біологічних видів. За пропозицією співавтора нової версії ОНП члена-кореспондента НАНУ проф. В.А.Кунаха до циклу вибіркового дисциплін включено дисципліну «Комп'ютерний аналіз генетичних текстів».

4. Заклад вищої освіти залучає до аудиторних занять професіоналів-практиків, експертів галузі, представників роботодавців.

До аудиторних занять на ОП залучені професіонали-практики, експерти галузі, які безперервно збагачують свої здобутки в процесі стажувань та наукових досліджень. Майже всі викладачі є експертами галузі, членами редколегій українських фахових й закордонних періодичних наукових видань. Проф. Р.А.Волков – член Наукового комітету Національної ради з питань розвитку науки і технологій, голова секції «Біологія, біотехнологія та актуальні проблеми медичних наук» Наукової ради МОНУ, заступник голови експертної групи з атестації ЗВО; проф. М.М.Марченко – член комісії з експертизи дисертаційних робіт з біології МОНУ секції «Біологія, біотехнологія, харчування, наука про життя», член фахової комісії МОНУ по формуванню магістерських програм за спеціальністю «Біотехнологія», експерт секції «Біологія, біотехнологія та актуальні проблеми медичних наук» Наукової ради МОНУ, проф. І.І.Чорней – член Національної комісії з питань Червоної книги України (Постанова Президії НАН України від 04.11.2020 № 228), у 2014-2018 рр. має досвід роботи у якості професора візитатійного у Європейській вищій суспільно-технічній школі (м. Радом, Польща), проф. І.І.Панчук – член експертної групи з атестації ЗВО, експерт із акредитації та ліцензування спеціальностей за профілем діяльності; проф. Ю.М. Дмитрук національний експерт з програм ФАО ООН в Україні.

5. Заклад вищої освіти сприяє професійному розвитку викладачів через власні програми або у співпраці з іншими організаціями.

Для забезпечення професійного розвитку викладачів в ЧНУ існує система постійно діючих наукових та методичних заходів, до яких належать університетські, інститутські та кафедральні науково-методичні семінари, що підтвердили представники Центру з якості освіти ЧНУ під час інтерв'ювання. Університет стимулює професійний розвиток викладачів через заохочення проходження стажувань викладачами в інших академічних установах шляхом рейтингового оцінювання їх здобутків і відповідного матеріального заохочення. Це безумовно відображається на академічній мобільності викладачів. Свідченням цього є висока позиція ЧНУ серед інших ЗВО в Україні, зокрема за кількістю проєктів з академічної мобільності в рамках Програми ЄС Еразмус+. Так, наприклад, у період 2016-2019 рр. стажування пройшли Р.А. Волков та І.І. Панчук; у 2017 та 2019 – Zentrum Molekularbiologie der Pflanzen, м.Тюбінген (Німеччина), 2017 та 2018 рр. – Університет м.Грац (Австрія), 2019 р – Хуаяньський Нормальний Університет (Китай), <http://ibhb.chnu.edu.ua/profile/user/114>; І.І. Панчук, у 2015 році отримала стипендію ЄС для викладацької роботи (м. Пряшів, Словаччина), <http://ibhb.chnu.edu.ua/profile/user/115>; В.А. Нікорич, 2015-2019 рр.

– 2013/2014 учасник програми Erasmus Mundus Scholarship, 2011/2014 pp. – Towards Trust in Quality Assurance Systems (516935-TEMPUS-1-2011-1-FITTEMPUS-SMGRC), <http://ibhb.chnu.edu.ua/profile/user/53>; В.П. Черлінка, 2016-2017 отримав стипендію Словацького уряду «Assessment of the qualitative status ...», <http://ibhb.chnu.edu.ua/profile/user/92>; І.І. Чорней був учасником міжнародних грантових проєктів, <http://ibhb.chnu.edu.ua/profile/user/90>

6. Заклад вищої освіти стимулює розвиток викладацької майстерності.

Порядок вдосконалення викладацької майстерності науково-педагогічних кадрів ЧНУ регулюється відповідними положеннями (<https://drive.google.com/file/d/14UAVRHptFJkoS4NW5h35lDhfpsqOsytr/view>, https://drive.google.com/file/d/10pL_rGqQxGOytwv1lkoQUAKdjKInQeK6/view), а використання у викладацькій та виховній діяльності найсучасніших позитивних практик є одним з пунктів колективного договору університету (<https://drive.google.com/file/d/oB1PzclSOKFQnRTdLaUdBYVd6cHdsVDFkYjk3cWxRZXZheUt3/view>). В університеті функціонує оцінка якості освітньої діяльності науково-педагогічних працівників за результатами рейтингового оцінювання їхньої наукової та науково-педагогічної діяльності. Для асистентів, доцентів і професорів розроблені окремі анкети. Лідери рейтингу отримують матеріальну винагороду. Університет підтримує викладачів, які запрошені викладати у ЗВО сусідніх країн Європи (Польща, Словаччина), створюючи для них гнучкий розклад занять (такий досвід має проф. Чорней І. І.). Підвищенню викладацької майстерності також сприяє проведення щорічного конкурсу «Кращий викладач».

Загальний аналіз щодо Критерію 6:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 6.

Викладачі на даній ОП та наукові керівники аспірантів, здебільшого, є експерти відповідної галузі науки, відомі вчені, з високою публікативною активністю, які забезпечують значну різновекторність та міждисциплінарність наукових досліджень. Однак, найголовнішим є те, що їхній науковий професіоналізм і наукові напрямки, які вони розвивають, відповідають викликам сьогодення. Це зокрема стосується генетичних досліджень. (Вони перші в Україні здійснили експресію генів, перші розпочали роботи над ПЛР тестуванням) Затребуваність фахівців, яких вони готують невпинно збільшується, оскільки потреби у визначенні структури ДНК, РНК різних груп живих організмів суттєво зросли. Окремі викладачі отримали нагороди від Президента України. В ЧНУ функціонує налагоджена система професійного розвитку викладачів через участь у програмах академічної мобільності.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 6.

Не виявлено

Рівень відповідності Критерію 6.

Рівень А

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 6.

Повна відповідність вимог критерію 6 «Людські ресурси». Є відповідність академічної та/або професійної кваліфікації викладачів цілям та програмним результатам навчання. Викладачі є новаторами у різних галузях біології, їх винаходи запатентовані, а здобувачі є співавторами винаходів (Іщенко О.)(підкритерій 6.1.) (<https://base.uipv.org/searchINV/search.php?action=viewdetails&IdClaim=270609&sid=b42a9d388315fbdbc43219d0155b8924>; <https://base.uipv.org/searchINV/search.php?action=viewdetails&IdClaim=246320>). Оригінальні знання та методики включені у програми курсів, які вони читають. До таких, зокрема, належать професори Волков Р. А., Панчук І. І., Чорней І. І., доцент Буджак В. В. та деякі інші. Правила обрання працівників за конкурсом на заміщення посад чіткі та прозорі; залучаються до аудиторних занять професіонали-практики, експерти галузі, представники роботодавців; всі нормативні документи, що стосуються врегулювання трудових відносин в колективі Інституту, знаходяться на сайті у вільному доступі та мають чіткі та зрозумілі правила взаємовідносин. Вчасний та достроковий захист дисертацій переконливо засвідчує досягнення цілей та програмних результатів навчання.

Критерій 7. Освітнє середовище та матеріальні ресурси:

1. Фінансові та матеріально-технічні ресурси (бібліотека, інша інфраструктура, обладнання тощо), а також навчально-методичне забезпечення освітньої програми забезпечують досягнення визначених освітньою програмою цілей та програмних результатів навчання.

У результаті онлайн-огляду матеріально-технічної бази можна засвідчити, що матеріально-технічні ресурси та навчально-методичне забезпечення є достатнім для провадження освітньої програми та виконання наукових досліджень здобувачами ВО. ЕГ було продемонстровано наукові лабораторії та обладнання (спектрофотометри, спектрофлуориметр, мікротом, ламінар, центрифуги, рН-метри, мікроскопи, транслюмінатори, тощо) кафедри молекулярної генетики та біотехнології <http://ibhb.chnu.edu.ua/dpt/genetic/mtb>, колекції безхребетних та хребетних, соціальну кімнату (для відпочинку), лабораторії, обладнання та аквакультурні системи кафедри біохімії та біотехнології <http://ibhb.chnu.edu.ua/dpt/biochemistry/mtb>, забезпечення (програмне забезпечення, комп'ютерний клас, мікроскоп, обладнання для польових досліджень, аспірантську кімнату) кафедри ботаніки лісового та садово-паркового господарства <http://ibhb.chnu.edu.ua/dpt/botany/mtb> (але було відзначено, що більшість досліджень здійснюється у природних умовах), гербарій <http://ibhb.chnu.edu.ua/dpt/botany/gerbarii-chnu-cher>, зоологічний музей, Деревенко Т.О. розповіла про ботсад <http://ibhb.chnu.edu.ua/dpt/botsad/pro-botsad>. Також було продемонстровано навчально-дослідницьку пасіку (знаходиться за містом та використовується для досліджень). Онлайн-демонстрація матеріальних ресурсів ІБХБ дала змогу впевнитися, що усі наявні ресурси цілком можуть забезпечити успішне провадження ОНП.

2. Заклад вищої освіти забезпечує безоплатний доступ викладачів і здобувачів вищої освіти до відповідної інфраструктури та інформаційних ресурсів, необхідних для навчання, викладацької та/або наукової діяльності в межах освітньої програми.

ЗВО забезпечує вільний та безкоштовний доступ до усіх інформаційних ресурсів та інфраструктури, враховуючи продемонстроване матеріально-технічне забезпечення лабораторій. Наукова бібліотека ЧНУ <http://library.chnu.edu.ua/index.php?page=ua> надає вільний доступ усім учасникам освітнього процесу до електронного каталогу бібліотеки <http://library.chnu.edu.ua/?page=/ua/o2infres/01elcat>, до наукових та освітніх ресурсів http://library.chnu.edu.ua/?page=/ua/o2infres/02cat_int_res та до таких наукометричних баз як Cambridge University Press, Web of Science, Scopus, ScienceDirect, Springer Nature, JSTOR Archive Journals. Усі учасники освітнього процесу можуть скористатися послугою безкоштовної перевірки своїх робіт (кваліфікаційних робіт, статей, тез, тощо) на антиплагіат за допомогою системи Unicheck, звернувшись до відповідальної особи. Здобувачі ВО можуть користуватися необхідним обладнанням для виконання своїх кваліфікаційних робіт.

3. Освітнє середовище є безпечним для життя та здоров'я здобувачів вищої освіти, що навчаються за освітньою програмою, та дозволяє задовольнити їхні потреби та інтереси.

Як було зазначено на зустрічах з академічним персоналом та зі здобувачами ВО, на час карантинних обмежень було дозволено працювати в лабораторіях та виконувати необхідні дослідження за умов знаходження у приміщенні лабораторії у складі не більше 2 осіб та використовуючи засоби індивідуального захисту (маски, рукавички). Хоча у здобувачів ВО не виникало необхідності отримання психологічної допомоги, на зустрічі було зазначено, що вони знають про існування соціально-психологічного центру у своєму ЗВО http://www.chnu.edu.ua/index.php?page=ua/gum_osvita/040_sots_psykh_tsentr. На зустрічі з науковими керівниками було отримано інформацію про те, що польові дослідження здійснюються аспірантами лише за супроводу академічного персоналу (викладача, наукового керівника), що свідчить про турботу про безпеку здобувачів ВО. Також Панчук І.І, було наведено приклад супроводу здобувача під час наукових досліджень за кордоном (Німеччина), що також засвідчує дбайливе ставлення до аспірантів та підтримку під час знаходження в іншій країні. Тобто ЗВО, зокрема НПП, усебічно дбають про безпеку здобувачів як під час навчання, так і під час знаходження аспірантів поза ЗВО.

4. Заклад вищої освіти забезпечує освітню, організаційну, інформаційну, консультативну та соціальну підтримку здобувачів вищої освіти, що навчаються за освітньою програмою.

Усі види підтримки здобувачів здійснюються як відповідні структурні підрозділи Університету/ІБХБ, так і індивідуально НПП та наукові керівники. Гарантом ОНП Волковим Р.А. було зазначено, що щороку для аспірантів проводяться настановчі збори. Актуальні новини завжди можна знайти на сайті Університету <http://www.chnu.edu.ua/> та Інституту <http://ibhb.chnu.edu.ua/>, є сторінка Інституту на фейсбуці <https://www.facebook.com/iibhb>, є кілька каналів на YouTube https://www.youtube.com/channel/UCJj_rmAaCMmOlN7iNIXJL-g (Кафедра біохімії та біотехнології), <https://www.youtube.com/channel/UCdLhnze3Bq6xTfftx4d8aA> (кафедра молекулярної генетики та біотехнології), <https://www.youtube.com/channel/UC8v9bkfcO347FQUULRtIK1Q> (кафедра екології та біомоніторингу). У розпорядженні аспірантів постійно знаходяться усі ресурси бібліотеки <http://library.chnu.edu.ua/?page=ua/07services/99remserv>. Усі аспіранти мають право на поселення у гуртожитки http://www.chnu.edu.ua/index.php?page=ua/zaginf/02%20strukt_univ/35_stm. Як з'ясувалося на зустрічі зі

здобувачами, можна навіть обрати у якому гуртожитку проживати, адже є гуртожитки декількох типів: коридорного та блочного на 2 кімнати покращеного типу для студентів та аспірантів (відрізняється лише вартість). Хоча не всі аспіранти живуть у гуртожитках, але під час огляду матеріально-технічного забезпечення, аспірантка Рощка Надія продемонструвала умови проживання, які є дуже комфортними (блочна система, нова плитка, є усі необхідні меблі, гаряча вода, інтернет - все, що потрібно для комфортного проживання). Добре відгукувалася про гуртожиток (покращеного типу) Борщовецька Віра. На зустрічі з представниками Ради молодих вчених паном Андрієм було відмічено, що у травні-червні проводиться щорічний конкурс грантів Чернівецького національного університету для молодих вчених можливістю отримання грошового гранту http://cys.chnu.edu.ua/index.php?page=ua/garantu-konkursu-stajyvannya/konkurs_CHNU_dlia%20molodych%20vchenych. Також Рада молодих вчених ЧНУ надає консультаційну підтримку в напрямку організації наукової діяльності аспірантів. Як було відмічено на зустрічах зі здобувачами та академічним персоналом, наукові керівники завжди підтримують здобувачів у всіх напрямках їх діяльності (виконання наукової роботи, написання та публікація наукових праць, пошук видань для публікації, супровід під час польових досліджень, тощо).

5. Заклад вищої освіти створює достатні умови для реалізації права на освіту особами з особливими освітніми потребами, що навчаються за освітньою програмою.

У ході зустрічей, зокрема, зі здобувачами ВО, було з'ясовано, що, у зв'язку з певною специфікою конструкції будівель ЗВО, зокрема статусом історичної пам'ятки, в них наразі відсутні пандуси. У ЧНУ розроблено Порядок супроводу осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп, а також надання їм соціально-психологічної допомоги <https://drive.google.com/file/d/1Qu3rUXgpKiiBQlxiMQP3z-Jw-V5sweGq/view>, яким регламентується та регулюється можливість доступу до будівель ЗВО (у тому числі - гуртожитків) осіб з інвалідністю, де вказано що "супроводжуючий зобов'язаний надати послугу з супроводу своєчасно, якісно, з дотриманням правил безпеки при переміщенні територією Університету осіб, що потребують допомоги". Також, на фінальній зустрічі, керівництвом ЗВО було зазначено, що планується закупівля переносних металевих пандусів для ІБХБ, адже практика використання таких пристосувань у ЗВО вже існує. Створення умов для виконання індивідуального навчального плану студентами з особливими освітніми проблемами також гарантується Положенням про індивідуальний графік навчання студентів у ЧНУ, <https://drive.google.com/file/d/1UVHo4IuHNTjxKIoRWq6w2IJRSVSl9SXq/view>. Директором ІБХБ, до прикладу, було зазначено успішну практику підтримки аспірантів, які повернулися до навчання та написання дисертаційної роботи після академічної відпустки (у зв'язку з народженням дитини). Також на зустрічі зі здобувачами було відмічено, що аспіранти, які навчаються за заочною формою (Ольга Фрунза) та вечірньою формою (Володимир Караван), задоволені можливістю поєднувати навчання з роботою та слухати лекції з навчальних дисциплін дистанційно (розроблено відповідне Положення про організацію освітнього процесу у ЧНУ із застосуванням дистанційних технологій навчання», <https://drive.google.com/file/d/1ChIo3Qnw3jsPcFZsbS-7gGv4m3hJ6HbA/view>

6. Існує чітка і зрозуміла політика і процедури вирішення конфліктних ситуацій (зокрема пов'язаних з сексуальними домаганнями, дискримінацією та/або корупцією тощо), яка є доступною для усіх учасників освітнього процесу та послідовно дотримується під час реалізації освітньої програми.

Конфліктних ситуацій на цій ОНП не було. ЗВО має всю документальну базу, яка забезпечує врегулювання таких ситуацій, у разі їх виникнення: Положення про засади безконфліктних комунікацій та врегулювання спорів учасників освітнього процесу у ЧНУ, <https://drive.google.com/file/d/1ummJYeGbcMCAb9ItGonH1sLOK2e6jVk/view> (де прописані Принципи політики профілактики і врегулювання конфліктних ситуацій учасників освітнього процесу в університеті, Система профілактики конфліктів в університеті, Основні стратегії та способи вирішення (розв'язання) конфліктних ситуацій, Відповідальність працівників університету та осіб, які навчаються у ньому, у сфері запобігання та подолання конфліктних ситуацій), тобто можна зробити висновок, що ЗВО діє на випередження і попереджає можливість виникнення ситуацій конфліктного характеру.

Загальний аналіз щодо Критерію 7:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 7.

За результатами ряду зустрічей та отриманих відгуків від здобувачів ВО, академічного та адміністративного персоналу, випускників, було зроблено висновок, що усі щиро вболівають за долю ОНП, а знання та навички, отримані під час навчання, були вирішальними при подальшій побудові кар'єрного шляху. Онлайн-огляд матеріально-технічної бази, надані підтверджуючі документи, структура сайту ЗВО та відповіді учасників освітнього процесу засвідчили, що працівники ЧНУ, зокрема ІБХБ, створюють потужну освітню, організаційну, інформаційну, консультативну та соціальну підтримку здобувачів, дбає про їх безпеку, здоров'я, побут, надає вільний та безкоштовний доступ до всіх матеріально-технічних ресурсів, а враховуючи невелику кількість аспірантів, що навчаються на даній ОНП, можна засвідчити успішну практику індивідуального підходу до кожного здобувача.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 7.

У зв'язку з певною специфікою конструкції будівель ЗВО, зокрема ІБХБ, наразі відсутні пандуси. І хоча у СО зазначено, що на сьогодні здобувачів освіти з особливими освітніми потребами (зокрема, маломобільних груп населення) на спеціальності 091 Біологія немає, рекомендовано розглянути альтернативні варіанти доступу до ІБХБ, зокрема, можливість закупівлі переносних металевих пандусів.

Рівень відповідності Критерію 7.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 7.

У зв'язку з наявністю тих недоліків, які можуть бути усунені у короткий проміжок часу та озвученням керівництвом ЗВО своїх намірів щодо закупівлі переносних пандусів для ІБХБ, даний критерій відповідає рівню В.

Критерій 8. Внутрішнє забезпечення якості освітньої програми:

1. Заклад вищої освіти послідовно дотримується визначених ним процедур розроблення, затвердження, моніторингу та періодичного перегляду освітньої програми.

Внутрішнє забезпечення якості ОП регулюється положенням про розроблення та реалізацію освітніх програм ЧНУ, https://drive.google.com/file/d/1rFVXb_JZoVNab4J2x8tHTz2vfVmH4JOP/view (Протокол №4, від 27 квітня, 2020 р.). У частині з цього положення "Про розроблення та реалізацію освітніх програм у ЧНУ" висвітлені чіткі і зрозумілі механізми перегляду й удосконалення ОП. ОП переглядається і удосконалюється робочою групою щорічно із залученням аспірантів та інших стейкхолдерів. Необхідність перегляду та внесення змін до ОП обумовлена потребою набуття аспірантами нових компетентностей у відповідності до потреб суспільства, або при виникненні незадоволеності здобувачів навчальним процесом тощо. З 2016 року ОП тричі переглядалася (31.08.2016 р., 26.12.2017 р. та 18.02.2019 р.). Зокрема, у 2017 році за пропозицією аспірантів було скорочено кількість аудиторних годин з дисциплін «Філософія та методологія науки» та «Організація наукової діяльності». Було вдосконалено блок вибіркових дисциплін; введено до загального переліку предметів дисципліни педагогічного спрямування («Забезпечення якості у системі вищої освіти»). Нова редакція програми (2021 р.) відредагована відповідно до проекту Стандарту вищої освіти України третього рівня (ступінь доктора філософії) за спеціальністю 091 Біологія, у якому були поглиблені вимоги щодо компетентностей та результатів навчання. З метою вивільнення більшої кількості часу на наукові дослідження, кількість кредитів було скорочено з 46 до 36, блок обов'язкових фахових дисциплін був суттєво оптимізований, а перелік вибіркових дисциплін – розширений з урахуванням найновіших наукових досягнень викладачів профільних кафедр та здобувачів. Для вибіркових дисциплін було змінено форму підсумкового контролю (проведення заліку замість екзамену).

2. Здобувачі вищої освіти безпосередньо та через органи студентського самоврядування залучені до процесу періодичного перегляду освітньої програми та інших процедур забезпечення її якості як партнери. Позиція здобувачів вищої освіти береться до уваги під час перегляду освітньої програми.

Відповідно до «Положення про Вчену раду ЧНУ імені Юрія Федьковича», <http://www.chnu/res//chnu/admin/0001.11.2018/polozhennia%20pro%20Vchenu%20Radu.pdf>, «Положення про науково-технічну раду ЧНУ імені Юрія Федьковича», <https://drive.google.com/file/d/1lotHDtpsgDiZa8KkLTWhiAkU5aGrcMfT/view> представники студентського самоврядування представлені у робочих органах університету і беруть участь у оцінці ОП на всіх етапах її аналізу на засадах рівноправних партнерських стосунків. Це також прописано у Положенні ЧНУ про Раду молодих вчених, затвердженого 24 квітня 2017 року (<http://cys.chnu.edu.ua>). У процесі інтерв'ювання голови Ради молодих вчених ЧНУ І. Ткачук стало відомо, що всі аспіранти і докторанти є членами цієї ради і беруть участь у вдосконаленні ОП. Аспірантка В. Борщовецька є членом правління Ради молодих вчених ЧНУ. Разом з тим, роль органів студентського самоврядування саме у дотичності до питань, пов'язаних з ОНП, не має чітких контурів і не прописана, зокрема у положенні про Раду молодих вчених.

3. Роботодавці безпосередньо та/або через свої об'єднання залучені до процесу періодичного перегляду освітньої програми та інших процедур забезпечення її якості як партнери.

Основним роботодавцем для випускників ОП є ІБХБ ЧНУ. Тому механізми залучення роботодавців до процедур забезпечення якості ОП прописані в установчих документах ЗВО та передбачені внутрішніми механізмами забезпечення якості освіти. Обговорення змісту програм та механізмів їх покращення обговорюється на засіданнях кафедр, а також при обговоренні ОП із зовнішніми стейкхолдерами. Так, наприклад, окремі вибіркові дисципліни («Репродуктивні біотехнології в аквакультури», «Суспільні комахи») були включені до блоку вибірових дисциплін за рекомендаціями начальника Управління державного агентства рибного господарства у Чернівецькій області В.В. Устименко та голови ГО «Асоціація виробників продуктів бджільництва «Буковинський бджоляр» В.П. Паламаря. Водночас, враховуючи гостру потребу суспільства у втіленні в життя принципів збалансованого природокористування а також зважаючи на значний потенціал природних ресурсів у Чернівецькій області та екологістабілізуючу роль цієї території, варто залучати до перегляду програм ширше коло роботодавців, представників органів місцевого самоврядування для імплементації у стратегію розвитку регіону природоохоронних та інших ідей, що стосуються вирішення актуальних проблем регіону, а з іншого боку наблизити дослідницькі проекти до їх вирішення.

4. Існує практика збирання, аналізу та врахування інформації щодо кар'єрного шляху випускників освітньої програми.

Сектор аспірантури та докторантури, деканат ІБХБ ЧНУ, а також гарант ОНП є відповідальними за збирання та аналіз інформації про подальший кар'єрний розвиток випускників шляхом їх регулярного опитування з використанням платформи Google Forms із попереднім запрошення їх через електронне листування. Водночас найуспішніші випускники аспірантури співпрацюють з ІБХБ у справі вдосконалення ОП (наприклад, д.б.н. І.О.Шмарак, як це було показано у аналізі критерію 6).

5. Система забезпечення якості закладу вищої освіти забезпечує вчасне реагування на виявлені недоліки в освітній програмі та/або освітній діяльності з реалізації освітньої програми.

Процедури забезпечення якості освіти у ЧНУ регулюються положенням про систему внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти в ЧНУ імені Юрія Федьковича», <https://drive.google.com/file/d/14UAVRHptFJkoS4NW5h35lDhfpsqOsyrrp/view>. Моніторинг та удосконалення ОНП в університеті врегульовані «Положенням про розроблення та реалізацію освітніх програм ЧНУ імені Юрія Федьковича», https://drive.google.com/file/d/1rFVXb_JZoVNab4J2x8tHTz2vfVmH4JOP/view. У ході інтерв'ювання здобувачів ними було підтверджено, що під час анонімного опитування та анкетування вони висловлювали побажання щодо скорочення терміну аудиторного навчання з двох років до одного, щодо необхідності покращення матеріально-технічної бази, щодо скорочення обсягу аудиторних годин з курсу «Філософія та методологія науки» з метою вивільнення часу для наукових досліджень, щодо оптимізації структури курсу «Організація наукової діяльності». Усі побажання були враховані. За побажаннями зовнішніх роботодавців було розширено блок вибірових дисциплін, про що згадано у попередньому підкритерії.

6. Результати зовнішнього забезпечення якості вищої освіти (зокрема, зауваження та пропозиції, сформульовані під час попередніх акредитацій), беруться до уваги під час перегляду освітньої програми.

Акредитація ОНП «Біологія» зі спеціальності 091 Біологія, галузі знань 09 Біологія відбувається вперше, тому результати зовнішнього забезпечення якості освіти, що беруться до уваги, відсутні.

7. В академічній спільноті закладу вищої освіти сформована культура якості, яка сприяє постійному розвитку освітньої програми та освітньої діяльності за цією програмою.

ЧНУ, як один з найстаріших класичних університетів України є носієм високої академічної культури. Тут культивуються повага до знань, до іміджу університету, частиною якого є імідж вченого, викладача, здобувача. Через активну пропаганду принципів академічної доброчесності, активну співпрацю з вітчизняними та закордонними науковими та науково-педагогічними установими сформована висока культура якості освіти. Аспіранти під час інтерв'ювання засвідчили їхнє шанобливе ставлення до своєї Альма-матер і засвідчили постійний розвиток ОП як у структурній його частині, так і в матеріально-технічній.

Загальний аналіз щодо Критерію 8:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 8.

ЧНУ є носієм високої академічної культури. У ЗВО функціонує налагоджена система внутрішнього забезпечення якості ОП. Усі процеси врегульовані низкою положень, що оприлюднені на офіційному сайті ЧНУ. У цих беруть участь широке коло стейкхолдерів. ОНП має динамічний характер, постійно вдосконалюється за рахунок зворотного зв'язку з роботодавцями.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 8.

Враховуючи посилення екологічних проблем у Карпатському регіоні та гостру потребу суспільства у вдосконаленні механізмів збалансованого природокористування, до перегляду ОП варто залучати ширше коло роботодавців, представників органів місцевого самоврядування для імплементації у стратегію розвитку регіону природоохоронних та інших ідей, що стосуються вирішення актуальних проблем регіону, а також з метою наблизити теми дослідницьких робіт до їх вирішення. Також рекомендується удосконалити механізм зворотного зв'язку від стейкхолдерів до здобувачів під час перегляду ОНП та оптимізувати шляхи отримання відгуків, зауважень і побажань (наприклад, google-форми, електронна пошта, тощо), а також продумати механізми зберігання такої інформації у єдиному просторі (наприклад, Google-диск) з метою постійного моніторингу процесів реагування на ці зауваження. Враховуючи активну участь здобувачів у справі вдосконалення ОНП, варто зафіксувати їхнє право на це у положенні про Раду молодих вчених.

Рівень відповідності Критерію 8.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 8.

У ході акредитаційної експертизи було встановлено, що ОНП має певні недоліки, наприклад: коло імовірних роботодавців є доволі вузьким, відсутній єдиний механізм отримання відгуків/зауважень/ побажань стейкхолдерів щодо покращення ОНП. Роль органів студентського самоврядування у покращенні якості освітнього процесу саме на рівні PhD, не має чітких контурів. Але траєкторія удосконалення є досяжною, про що свідчить активна робота ІБХБ у цьому напрямку. Тому вважаємо, що оцінка за цим критерієм відповідає рівню В.

Критерій 9. Прозорість та публічність:

1. Визначені чіткі і зрозумілі правила і процедури, що регулюють права та обов'язки всіх учасників освітнього процесу, є доступними для них та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми.

На сайті ЧНУ опубліковано вичерпний перелік нормативно-правових актів, документів, положень та наказів, які регулюють права та обов'язки всіх учасників освітнього процесу. Це як документи, які стосуються здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії (шлях Наукова діяльність > Аспірантура, докторантура та здобувацтво > Нормативні документи) <http://science.chnu.edu.ua/index.php?page=ua/04%20aspirant/05normdoc>; Правила прийому до аспірантури та докторантури Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича на здобуття наукового ступеня доктора філософії та доктора наук; "Положення про педагогічну (асистентську) практику здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії в ЧНУ імені Юрія Федьковича"; ПОЛОЖЕННЯ про атестацію здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича; Положення Про організацію освітнього процесу здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича так і ряд нормативних документів, які стосуються усіх учасників освітнього процесу та регламентують питання дотримання академічної доброчесності, врегулювання конфліктних ситуацій, тощо (шлях Сайт Чернівецького Національного університету > Загальна інформація > Офіційна інформація > Нормативні документи) http://www.chnu.edu.ua/index.php?page=ua/zaginf/04%20ofic_inf/01%20normdocs та (шлях Сайт Чернівецького Національного університету > Навчання > Освітня діяльність > Нормативно-правове регулювання та методичне забезпечення організації освітнього процесу в університеті) <http://www.chnu.edu.ua/index.php?page=ua/scienc/02%20osvitniad/02>

2. Заклад вищої освіти не пізніше ніж за місяць до затвердження освітньої програми або змін до неї оприлюднює на своєму офіційному веб-сайті відповідний проект з метою отримання зауважень та пропозицій заінтересованих сторін.

На сайті ЧНУ <http://ibhb.chnu.edu.ua/PhD-DSc/novini> у блоці ОСВІТНЬО-НАУКОВІ ПРОГРАМИ (PhD програми, 4 роки навчання) (091 - Біологія) опубліковано Проект ОНП - 2020 р. http://ibhb.chnu.edu.ua/uploads/files/PhD-DSc/onp/ONP_PhD_BIOL_20_proekt.pdf , а також відповідне оголошення для інформування стейкхолдерів про можливість внесення пропозицій <http://ibhb.chnu.edu.ua/PhD-DSc/ogoloshennia/obgovorennia-proektu-osvitno-naukovoyi-programi-091-biologiya>

3. Заклад вищої освіти своєчасно оприлюднює на своєму офіційному веб-сайті точну та достовірну інформацію про освітню програму (включаючи її цілі, очікувані результати навчання та компоненти) в обсязі, достатньому для інформування відповідних заінтересованих сторін та суспільства.

Враховуючи, що на сайті ЧНУ <http://ibhb.chnu.edu.ua/PhD-DSc/novini> у блоці ОСВІТНЬО-НАУКОВІ ПРОГРАМИ (PhD програми, 4 роки навчання) (091 - Біологія) опубліковано не лише кожен редакцію ОНП (Освітньо-наукова програма «Біологія» - 2021 р. http://ibhb.chnu.edu.ua/uploads/files/PhD-DSc/onp/ONP_PhD_BIOL_2021.pdf, Освітньо-наукова програма «Біологія» - 2019 р. (з внесеними змінами) http://ibhb.chnu.edu.ua/uploads/files/PhD-DSc/onp/ONP_2019.pdf, Освітньо-наукова програма «Біологія» - 2017 р. (з внесеними змінами) http://ibhb.chnu.edu.ua/uploads/files/PhD-DSc/onp/ONP_2017_ch2.pdf, Освітньо-наукова програма «Біологія» - 2016 р. (з внесеними змінами) http://ibhb.chnu.edu.ua/uploads/files/PhD-DSc/onp/ONP_2016_ch1.pdf, Освітньо-наукова програма «Біологія» - 2016 р. (ліцензія) http://ibhb.chnu.edu.ua/uploads/files/PhD-DSc/onp/ONP_2016_license.pdf), а й рецензії-відгуки на ОНП зовнішніх стейкхолдерів та результати опитування аспірантів та випускників щодо ОНП (включаючи побажання по покращенню), можна констатувати, що інформування відповідних стейкхолдерів та суспільства забезпечено сповна.

Загальний аналіз щодо Критерію 9:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 9.

Вичерпний перелік нормативно-правових актів, документів, положень та наказів, які регулюють права та обов'язки всіх учасників освітнього процесу оприлюднені на сайті ЗВО, вони є дієвими та доступними для усіх учасників освітнього процесу. Проект ОНП 2020 року та попередні редакції ОНП (зі змінами) оприлюднені на сайті ЗВО та підкріплені рецензіями-відгуками на ОНП зовнішніх стейкхолдерів. Окрім цього, сайт ІБХБ має чітку та лаконічну структуру, що містить новини/оголошення, персональні сторінки викладачів, детальну інформацію про кожен кафедру та структурні підрозділи, а також доступ до електронного навчання (Moodle) <https://moodle.chnu.edu.ua/course/index.php?categoryid=8> , що свідчить не тільки про прозорість та відкритість ЗВО, а й про впевнений рух у напрямку діджиталізації.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 9.

Не виявлено

Рівень відповідності Критерію 9.

Рівень А

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 9.

Зважаючи на відсутність недоліків та слабких сторін у контексті критерію 9, регулярність перегляду ОНП та всебічне висвітлення ЗВО усіх редакцій ОНП та нормативних документів на своєму сайті, а також структурованість, доступність та зручність розміщення інформації як на сайті ЗВО, так і на сайті ІБХБ, експертна група дійшла висновку, що оцінка за критерієм 9 відповідає рівню А.

Критерій 10. Навчання через дослідження:

1. Зміст освітньо-наукової програми відповідає науковим інтересам аспірантів (ад'юнктів) і забезпечує їх повноцінну підготовку до дослідницької та викладацької діяльності у закладах вищої освіти за спеціальністю та/або галуззю.

ОНП ґрунтується на низці обов'язкових дисциплін та дисциплін вільного вибору (ДВВ). Обов'язкові дисципліни забезпечують необхідний рівень знання англійської мови, проектного менеджменту, розуміння сучасної проблематики біологічних досліджень, вміння аналізувати та синтезувати ідеї, виходити на філософський рівень узагальнення знання, вміння підготувати наукову публікацію за результатами експериментальних досліджень, з урахуванням сучасних статистичних підходів оцінювання достовірності результатів. Блок ДВВ охоплює предмети біологічного профілю, що охоплюють всі напрями наукової діяльності НПП та здобувачів (http://ibhb.chnu.edu.ua/uploads/files/PhD-DS/onp/ONP_PhD_BIOL_2021.pdf). Є Педагогічна практика, в якій відведено 40 годин для активної участі в освітньому процесі (лекції, практичні, керування студентами - див. підкритерій 2.5). Зміст ОНП відповідає інтересам аспірантів, він різнобічний і сучасний, фаховість викладачів безсумнівна (про це - див. т-ж Резюме, Підсумок сильних сторін, і докладніше далі). Документи, спілкування з аспірантами, випускниками і роботодавцями засвідчують, що ОНП забезпечує повноцінну і суголосну часову підготовку аспірантів. Доказом зразковості слугують передусім їхні публікації, частина яких у наукометричних журналах з імпаکت-фактором. Це зокрема публікації публікації О. Іщенко (<http://doi.org/10.3103/S0095452718060105>), І. Буздуги (<https://doi.org/10.3103/S0095452718010036>). Весь публікаційний доробок аспірантів - <https://drive.google.com/file/d/1VsgHgYgUCydv-obtKT4B8WeGO7EFSbJD/view?usp=sharing>. Здобувачі успішно стажуються за кордоном за темами своїх дисертаційних досліджень - https://drive.google.com/file/d/14aED459E3Q-3fXzVcgWmuhZkDRa67_2p/view?usp=sharing. Вони активно беруть участь у конференціях і майстернях.

2. Наукова діяльність аспірантів (ад'юнктів) відповідає напрямові досліджень наукових керівників.

ЗВО втілює процедуру вступу до аспірантури, що забезпечує відповідність наукової діяльності здобувачів напрямам досліджень наукових керівників. Це, зокрема, згодна потечіюного керівника керувати науковою роботою відповідного кандидата (<https://drive.google.com/file/d/1obWoX8w6agRQEyEEhZzrju82TmHk3zZ/view>). Аналіз документів, додатково наданих гарантом (див. сторінку акредитаційної справи), а також змісту спільних публікацій отриманих з публічних бібліометричних джерел (Pubmed, сторінки керівників, див. далі) засвідчує дотичність тем аспірантів з науковими інтересами керівників. А саме, проф. Волков Р.А., що є експертом в молекулярній генетиці та геноміці еукаріотичних організмів (<http://ibhb.chnu.edu.ua/profile/user/114>) - передусім рослин, але також і тварин, керує роботами Бушили К. (молекулярні маркери пасльонових), Рошки Н. (молекулярні маркери членистоногих), Іщенко О. (молекулярні маркери злакових). Проф. Панчук І.І., що є експертом з молекулярної фізіології абіотичного стресу та адаптації (<http://ibhb.chnu.edu.ua/profile/user/115>), керує роботою Каравана В.В. (стан антиоксидантної системи медоносною бджолою). Проф. Черлінка В., що є експертом -грунтознавцем (<http://ibhb.chnu.edu.ua/profile/user/92>), керує роботами Балана Т. (оцінка кількісного та якісного стану ґрунтів в агроєкосистемах) та Луцяка А. (моделювання параметрів врожайності сучасних гібридів кукурудзи з різними показниками ФАО на основі тримірної реконструкції ґрунтових ландшафтів). Проф. Марченко М.М., що є експертом з біохімії незамінних поживних речовин та лікарських сполук (<http://ibhb.chnu.edu.ua/profile/user/76>) керує роботами Джуравець Ю. (Біотехнологічні корекції функціонального стану риб в умовах інтенсивного вирощування) та Фрунзи О. (Біотехнологія інтенсивного відтворення аборигенних видів риб басейнів Пруту та Дністра). Проф. Буджак В, що є експертом флористики, фітоценології та інформаційних технологій у лісовому господарстві (<http://ibhb.chnu.edu.ua/profile/user/85>) керує роботою Бойчук С. (*Muscari botryoides* (L.) Mill. (*Asparagaceae*) в Україні (хорологія, біолого-морфологічні та популяційні дослідження, охорона).

3. Заклад вищої освіти організаційно та матеріально забезпечує в межах освітньо-наукової програми можливості для проведення і апробації результатів наукових досліджень відповідно до тематики аспірантів (ад'юнктів) (проведення регулярних конференцій, семінарів, колоквиумів, доступ до використання лабораторій, обладнання тощо).

Інститут створив зразкові умови для реалізації наукової складової цієї ОНП. Стосовно матеріально-технічної бази – див. п. 7.1 цього звіту. Усі лабораторії і бази практик вільно доступні для виконання дисертаційних досліджень здобувачами. До їхніх послуг також науковий журнал, що входить до категорії “Б” згідно МОН – Біологічні системи (колишній вісник Чернівецького ун-ту, серія біологічна - <http://ibhb.chnu.edu.ua/biosystem>). Публікація у журналі безкоштовна. Є практика відшкодування конференційних витрат по Україні для аспірантів, що зараховані як сумісники на наукові теми Інституту (відомості про це отримані в розмові з випускниками ОНП та планово-фінансового відділу ЗВО). Інститут загалом і кожна кафедра зокрема проводить низку конференцій та семінарів, на яких здобувачі мають змогу презентувати результати своїх досліджень. Перелік нещодавніх заходів є на стрічці новин ІБХБ - <http://ibhb.chnu.edu.ua/>). Міжнародний відділ через свою сторінку (<http://interof.chnu.edu.ua/index.php?page=ua>) та в соцмережах повідомляє всю інформацію про можливості академічної мобільності. З розмов з НПП з'ясовано що вони також повідомляють своїх вихованців про всі можливості міжнародної співпраці чи співпраці у межах України.

4. Заклад вищої освіти забезпечує можливості для долучення аспірантів (ад'юнктів) до міжнародної академічної спільноти за спеціальністю, зокрема через виступи на конференціях, публікації, участь у спільних дослідницьких проєктах тощо.

Аспіранти за цією ОНП користають з можливостей які надає міжнародний відділ через свої інформаційні портали. У розмові з НПП та здобувачами з'ясовано, що наукові керівники також регулярно повідомляють їх про можливості міжнародного стажування. Навіть у період карантинних обмежень аспіранти мали змогу презентувати свої дослідження на конференціях, в онлайн-форматі. Тут примітною є участь у міжнародному апіологічному конгресі - <http://ibhb.chnu.edu.ua/dpt/genetic/novini/e-coloss-mizhnarodna-konferentsiia-po-ariologiyi> . Частина аспірантів мають досвід міжнародного стажування за кордоном, як підсумовано в цьому документі: https://drive.google.com/file/d/14aED459E3Q-3fXzVcgWmuhZkDRa67_2p/view?usp=sharing

5. Існує практика участі наукових керівників аспірантів у дослідницьких проектах, результати яких регулярно публікуються та/або практично впроваджуються.

До керівництва аспірантами допускаються працівники кафедр ІБХБ, що мають визначний, міжнародно доведений науковий потенціал - див. перелік публікацій та наукометричні індекси на сторінках керівників (<http://ibhb.chnu.edu.ua/>), а також Резюме цього звіту. Загалом НПП Інституту, і зокрема керівники, мають визначні успіхи у виконанні як національних, так і міжнародних наукових проектів - див. звіт з самоцінювання, персональні сторінки працівників на сайті ІБХБ (лінк вище). Титульні сторінки грантів і сертифікатів можна знайти тут: https://drive.google.com/file/d/1mmfq9EiXC_bjEZwQSV-mpN2h8uZ-kfuT/view?usp=sharing

6. Заклад вищої освіти забезпечує дотримання академічної доброчесності у науковій діяльності наукових керівників та аспірантів (ад'юнктів), зокрема вживає заходів для виключення можливості здійснення наукового керівництва особами, які вчинили порушення академічної доброчесності.

У своїй діяльності НПП та здобувачі ОНП, що акредитується, керуються двома документами - "Правила академічної доброчесності у ЧНУ імені Юрія Федьковича", http://www.chnu.edu.ua/index.php?page=/ua/akadem_dobr та "Положення про виявлення та запобігання плагіату у ЧНУ імені Юрія Федьковича", https://drive.google.com/file/d/16eJk4gKG5oJII2ot4UeSq2_BSGadrPl_/view?usp=sharing . Згідно цих Правил, ЗВО вважає "... неприпустимим перебування на посадах керівників Університету, факультету, кафедр.... осіб, які вчинили... порушення етики та моралі ". При спілкуванні з аспірантами не виявлено конфліктних ситуацій стосовно академічної доброчесності з боку ОНП. Факти недоброчесності розглядає Комісія Університету з академічної доброчесності. При кожній кафедрі є працівник, що є членом етичної комісії ІБХБ, яка відповідає за дотримання усіх процедур доброчесності (http://ibhb.chnu.edu.ua/institut/ethics_commissions). Обов'язок перевірки робіт на текстові запозичення покладено на відповідний відділ бібліотеки (на основі системи UNICHECK), наразі прецедентів плагіату немає. Академічна доброчесність у стінах цього ЗВО є предметом інформування студентів з третього курсу навчання, і до популяризації цього питання заклад підходить системно - http://www.chnu.edu.ua/res//chnu.edu.ua/akadem_dobr/zakhody_popul_akad_dobr_chnu.pdf . ЗВО був учасником міжнародної програми з питань академічної доброчесності - http://www.chnu.edu.ua/index.php?page=/ua/akadem_dobr/4ochnu_academiq . На думку експертної групи, про високий рівень академічної доброчесності НПП свідчать публікації у рейтингових закордонних виданнях (див. Резюме цього звіту, Сильні сторони програми), де усі подані до друку статті проходять сувору перевірку на оригінальність тексту та вагомість наукового результату (peer review).

Загальний аналіз щодо Критерію 10:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 10.

Рівень наукової активності керівників аспірантів (участь в проектах і публікації), матеріально-технічна база та всебічна інформаційна й експертна підтримка ІБХБ створюють зразковий стандарт для інтелектуального розвитку аспірантів, де навчання дійсно йде через дослідження. Найвні кандидати в рецензенти для здобувачів 3-4-го року навчання – це створює умови для одноразових захистів (які вже мали місце - О. Іщенко). Працівники цієї ОНП є співавторами статей в цитованих міжнародних виданнях, див. вище Аспіранти є співавторами статей у виданнях з імпакт-фактором, зокрема й англомовних. Отже, вони практиці застосовують академічне письмо, беруть участь в дискусіях, що постають у результаті пошуку відповідей на зауваження рецензентів. В межах ЗВО створено середовище презентації власних наукових результатів (академічний журнал кат. Б), зокрема і за кордоном.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 10.

Не виявлено

Рівень відповідності Критерію 10.

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 10.

Науковці кафедр ІБХБ – джерело інтелектуальної потуги цієї ОНП; вони є керівниками аспірантів і/або їхніми наставниками. Це експерти у своєму фаху, що провадять активні дослідження і знаходять для цього фінансування в національних і міжнародних фундаціях - а отже прямо знайомі зі змістом і тенденціями грантової системи науки. Такі працівники спроможні закласти в аспірантів систему знань, умінь і компетентностей, що відповідають сучасному стану біологічної науки і технологій. Матеріально-технічна підтримка ОНП (зусилля НПП і керівництва ЗВО, що провадить свої внутрішні конкурси для молодих вчених) створили добротну базу для експериментальних і польових досліджень. Зразковість ОНП за цим критерієм експертна група передусім вбачає у прямому втіленні принципу навчання через дослідження. Це - наслідок поєднання таких практик: надання можливості керувати аспірантами фахівцям з практичним досвідом наукової роботи і публікування у рейтингових виданнях; ретельний відбір і навчання (атестація, написання статей, стажування, відвідування міжнародних конференцій і майстерень тощо) здобувачів; дослідницька база для виконання роботи і налагоджена система зв'язків з вітчизняними й закордонними партнерами, де можна виконати ті дослідження, як технічно недоступні в ЗВО.

IV. Інші спостереження

У цьому розділі експертна група може викласти інші спостереження, пов'язані із освітньою програмою, освітньою діяльністю за цією програмою або процедурою проведення акредитації.

дані відсутні

V. Підсумки

На думку експертної групи, підстави для прийняття рішення про відмову в акредитації ОП, не пов'язані із відповідністю Критеріям оцінювання якості освітньої програми, **відсутні**.

За результатами акредитаційної експертизи експертна група вважає, що освітня програма відповідає Критеріям за наступними рівнями відповідності:

Критерій 1. Проектування та цілі освітньої програми	B
Критерій 2. Структура та зміст освітньої програми	A
Критерій 3. Доступ до освітньої програми та визнання результатів навчання	B
Критерій 4. Навчання і викладання за освітньою програмою	A
Критерій 5. Контрольні заходи, оцінювання здобувачів вищої освіти та академічна доброчесність	A
Критерій 6. Людські ресурси	A
Критерій 7. Освітнє середовище та матеріальні ресурси	B
Критерій 8. Внутрішнє забезпечення якості освітньої програми	B
Критерій 9. Прозорість та публічність	A
Критерій 10. Навчання через дослідження	A

За результатами акредитаційної експертизи рішенням експертної групи є **акредитація з визначенням "зразкова"**.

*Додатки до звіту:
Відсутні*

Шляхом підписання цього звіту ми стверджуємо, що провели акредитаційну експертизу у повній відповідності із Положенням про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, та інших актів законодавства, а також здійснювали свої функції добросовісно, неупереджено і добросовісно.

Документ підписаний кваліфікованими електронними підписами.

Керівник експертної групи

Осташ Богдан Омелянович

Члени експертної групи

Фельбаба-Клушина Любов Михайлівна

Письменна Юлія Миколаївна